

TARTU ÜLIKOOL

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Ajaloo ja arheoloogia instituut

Üldajaloo osakond

Roland Rikolas

Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede areng 19. sajandil

Bakalaureusetöö

Juhendajad: Fred Puss

PhD Aigi Rahi-Tamm

Tartu 2021

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Perekonnanimede arengulugu. Jõelähtme kihelkonna tutvustus.....	8
1.1. Perekonnanimede teke Euroopas	8
1.2. Eesti naabermaade perekonnanimede teke	9
1.3. Perekonnanimede arengujooni Eestis	11
1.4. Jõelähtme kihelkond	15
1.5. Kaasaegsed kohalikud pastorid ja nende tutvustus.....	16
2. Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede areng 19. sajandil	19
2.1. Perekonnanimede areng kirikuraamatutes	20
2.2. Perekonnanimede areng hingeloendites.....	26
2.3. Perekonnanimede võrdlus personaalraamatutes ja hingeloendites	27
Kokkuvõte	31
Kasutatud allikad ja kirjandus	34
Lisa 1. Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede areng erinevates allikates	39
Lisa 2. Jõelähtme kihelkonna kaart	47
Summary.....	48

Sissejuhatus

Perekonnanimede tekkimise algust saab Euroopas jälgida alates keskajast. Eestis sai üldine perekonnanimede panek alguse pärast 19. sajandi algul toimunud talupoegade pärisorjusest vabaks laskmist 1816. aastal Eestimaa ja 1819. aastal Liivimaa kubermangus. Enne seda oli perekonnanimi vaid mittetalupojaseisusest inimestel, sealhulgas pärisorjusest vabastatud endistel talupoegadel (nn vabadel inimestel). Esimene suurem perekonnanimede paneku aktsioon toimus erandina veel pärisorjuse ajal – 1809. aastal Kanepi kihelkonnas, kus sealne pastor märkis oma kihelkonna personaalraamatutesse talupoegade perekonnanimed¹.

Töös käsitletava Jõelähtme kihelkonna puhul on Jaan Tagaväli viidanud, et Jõelähtme koguduse meetrikatesse tekkisid perekonnanimed 1830. aastal. Meetrikaraamatusse kantud perekonnanimesid on Tagaväli leidnud ka 1834. aasta hingeloendist ja aasta hilisemast perekonnanimede paneku raamatust.²

Kuna seni pole kirjanduses teateid, et Eestimaa kubermangus oleks perekonnanimesid pannud pastorid või et seda oleks tehtud enne 1834. aastat, siis antud bakalaureusetöös uuritaksegi lähemalt, kas Jõelähtme kihelkonnas on perekonnanimed andnud tollane pastor Gustav Heinrich Schüdlöffel ja teinud seda seniarvatust varem. Sealhulgas uuritakse, millal ilmusid perekonnanimed kirikuraamatutesse ja kas perekonnanimed jõudsid samal kujul ka hingeloendisse. Analüüsitakse Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede muutumist 1820. aastate lõpust 1870. aastate lõpuni, võrreldes selleks nimesid kirikuraamatutes ja hingeloendites.

Töö keskendub Jõelähtme kirikukihelkonna talupoegade perekonnanimede tekkele ja arengule poolsajandi vältel, uuritakse, millisel määral ja kas üldse talupoegade perekonnanimed töös uuritud perioodil muutusid ning kas leitud muutused on üldised või toimusid ainult kindlates mõisates. Bakalaureusetöös püstitatud uurimisküsimuste lahendamine pakub võimaluse teada

¹ **Must, Aadu** (2015). *Perekonnaloouurija käsiraamat*. Tallinn: Hea lugu, lk 54. Viide enne punkti näitab, et viidatakse antud lausele. Viide peale punkti tähendab, et viidatakse eelolevatele lausetele lõigus. Lähtutud on õigusteaduskonna üliõpilastööde viitamisjuhendi soovituselt (Sootak, Jaan. Siimets-Gross, Hesi (2020). Üliõpilastöö kirjutamine ja vormistamine. Juhend õigusteaduskonna üliõpilastele. 3., täiendatud ja parandatud väljaanne. Tallinn: Juura Kättesaadav: https://oigus.ut.ee/sites/default/files/www_ut/oigusteaduskonna_ulioopilastoode_nouded.pdf, punkt 121, 20.05.2021).

² **Tagaväli, Jaan** (2021). *Ida-Harjumaa perekonnanimede päritolust*. Eesti Muinsuskaitse Selts ja Eesti Genealoogia Selts : Aastaraamat 2020, (132–140), lk 132–133.

saada, milline oli perekonnanimede paneku käik Jõelähtme kihelkonnas ning kas see erines ülejäänud Eestimaa kubermangust.

Antud bakalaureusetöö jaguneb kahte suuremasse peatükki, et kirjeldada Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede arengut. Töö esimeses peatükis tutvustatakse perekonnanimede ajalugu üldisemalt. Antakse ülevaade perekonnanimede tekkimisest ja arengust Euroopas. Peamiselt keskendutakse perekonnanimede panekule Eestis, seda nii enne pärisorjuse kaotamist kui ka selle järgsel ajal. Sealhulgas vaadeldakse Eesti naabermaade perekonnanimede arengut. Arengute üldine jälgimine avab lugejale perekonnanimede ajaloo erinevaid tahke. Peatüki teises pooles tutvustatakse Jõelähtme kihelkonna ajalugu. Uuritakse Jõelähtme kiriku- ja halduskihelkonna erinevust ja kohalike pastorite tegevust. Jõelähtme kihelkonna ajaloo ja kohalike pastorite tausta avamine on vajalik töö uurimusliku osa paremaks aru saamiseks.

Töö teises peatükis uuritakse perekonnanimede teket ja arengut Jõelähtme kihelkonnas. Eraldi vaadeldakse perekonnanimede arengut personaalraamatutes ja hingeloendites, peatüki lõpus esitatakse analüüs kahe allikaliigi võrdlusest. Lähemalt käsitletakse perekonnanimede kujus ette tulnud olulisemaid muutusi.

Historiograafia

Perekonnanimede ajaloo uurimine on pika traditsiooniga. Seda on teinud nii teadlased kui ka asjaarmastajad. Siinkohal tuuakse välja mõned käesoleva töö kontekstis olulised kirjatükid, milles käsitletakse perekonnanimede paneku ja arenguga seonduvaid teemasid.

1898. aastal ilmus *Postimehes* Villem Reimani poolt kirjutatud artiklisari, kus põhiliseks uurimisaluseks objektiks oli perekonnanimede saamise lugu³. 20. sajandi esimesel poolel uurisid nimede saamist ja keelelist tausta Andrus Saareste ja Matthias Johann Eisen, kelle sulest on ilmunud mitmeid artikleid eestlaste perekonnanimede kohta⁴. Nõukogude perioodil on perekonnanimede taustast ja etümoloogiast kirjutanud programmilisi artikleid Helmut Tarand

³ Vt **Reiman, Villem** (1898). *Hariduslised pildid. IX. Kuidas meile priinimed pandi (I–III)*. Postimees 26.03.1898, nr 70, lk 2; 27.03.1898, nr 71, lk 2; 28.03.1898, nr 72, lk 2.

⁴ Vt **Saareste, Andrus** (1934). *Pilk eesti nüüdseile perekonnanimedele*. Eesti Üliõpilaste Seltsi album, X, (84–100); **Saareste, Andrus** (1935). *Eesti liignimedest varemalt, nüüd ja tulevikus*. Tallinn: Nimede eestistamise toimkonna kirjastus; **Eisen, Matthias Johann** (1921). *Sugunimede tekkimine*. Eestlasele eesti nimi. Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetused, II, (9–15).

ja Edgar Rajandi⁵ ning nimepaneku ajaloolisest taustast Leo Tiik⁶. Perekonnanimede panekust ühe kihelkonna piires on kirjutanud Richard Ritsing ja August Traat⁷. Taasiseseisvunud Eestis on perekonnanimede temaatikaga tegelenud mitmed teadlased: Aadu Must⁸, Fred Puss⁹ ja Kairit Henno¹⁰. Perekonnanimedega seonduvat on erinevatest külgedest vaadanud mitmed üliõpilased oma lõputöodes, näiteks Jaan Hiob¹¹, Mare Selli¹², Kati Nurka¹³ ja Anna Regina Lokk¹⁴.

Allikad ja meetodid

Bakalaureusetöö tugineb arhiiviallikate analüüsile ja nende baasil probleemküsimustele vastuste leidmisele. Selleks on peamiselt kasutatud Rahvusarhiivi allikaid – Jõelähtme koguduse personaal- ja meetrikaraamatuid¹⁵ ning Jõelähtme ja Kuusalu kihelkonna hingeloendeid ja perekonnanimede paneku raamatuid¹⁶. Kirjandusest on kasutatud teemakohaseid monograafiaid ja teisi käsitlusi, ajakirjanduses avaldatud artikleid ja veebiressursse¹⁷.

⁵ Vt nt **Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut** (1966a). *Perekonnanimedest ja nende uurimise ülesannetest*. Keel ja Kirjandus, nr 4, (226–231); **Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut** (1966b). *Meie perekonnanimede liigitamisest ja seletamisest*. Keel ja Kirjandus, nr 7, (393–402).

⁶ Vt **Tiik, Leo** (1987). *Perekonnanimede panekust Eestimaa talurahvale 1835. aastal*. Keel ja Kirjandus, nr 2, (83–88).

⁷ **Ritsing, Richard** (1984). *Räpina perekonnanimedest*. Räpina radadel. Artiklid. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise komisjon, (159–161); **Traat, August** (1978). *Uudiskilde Kanepi kultuuriloost*. Põlva rajoonis. Kodu-uurijate seminarkokkutulek 17.–20. augustini 1978. Artiklite kogumik. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise komisjon, (189–195).

⁸ Vt **Must, Aadu** (2000). *Eestlaste perekonnanaloo allikad*. Tartu: Kleio; **Must, Aadu** (2015).

⁹ Vt **Puss, Fred** (2016). *Perekonnanimede uurimise piirkondlikke eripärasid*. Oma Keel, nr 1, (30–38); **Puss, Fred** (2020). *Muuga või Kersna? Eesti rööpsete perekonnanimede teke ja kadu*. ESUKA–JEFUL 2020, 11–1, (43–85). Kättesaadav: <https://doi.org/10.12697/jeful.2020.11.1.03>, 16.05.2021.

¹⁰ Vt **Henno, Kairit** (2000). *Eesti priinimed : Jaani kihelkond*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

¹¹ **Hiob, Jaan** (1940). *Perekonnanimede panek Eestimaal, eriti Säreveere vallas 1835. a.* Diplomitöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond.

¹² **Selli, Mare** (1968). *Perekonnanimede panekust Eestis 1822.–1835. a.* Diplomitöö. Juhendaja Sulev Vahtre. Tartu Riiklik Ülikool, NSVL ajaloo kateeder.

¹³ **Nurka, Kati** (2010). *Perekonnanimede panek Petserimaal ja Narva-tagustes valdades 1921.–1923. aastal*. Bakalaureusetöö. Juhendaja Aigi Rahi-Tamm. Tartu Ülikool, filosoofiateaduskond, ajaloo ja arheoloogia instituut, uusima ajaloo õppetool.

¹⁴ **Lokk, Anna Regina** (2018). *Kiideva ja Sinalepa mõisa perekonnanimed*. Magistritöö. Juhendaja Annika Hussar. Tallinna Ülikool, Humanitaarteaduste instituut.

¹⁵ Rahvusarhiiv (edaspidi RA), EAA.1212.1.69; EAA.1212.1.74; EAA.1212.1.75; EAA.1212.1.76; EAA.1212.1.78; EAA.1212.1.79.

¹⁶ RA, EAA.1864.2.VIII-74; EAA.1864.2.VIII-75; EAA.1864.2.VIII-77; EAA.1864.2.VIII-78; EAA.1864.2.IX-48; EAA.1864.2.IX-50; EAA.1864.2.X-100; EAA.1864.2.X-105.

¹⁷ Vt nt **Must, Aadu** (2000); **Henno, Kairit** (2000), **Saareste, Andrus** (1935); **Jacobs, Timothy**. *Latvian names are more than just Janis*. Kättesaadav: <https://www.baltictimes.com/news/articles/6094/>.

Hingeloenduseid korraldati Vene tsaaririigi maksusüsteemi uuendamise vajaduse tõttu. 17. sajandil korraldati Venemaal majapidamiste loendamisi, mille abil sai maksustada elanikkonda. 18. sajandiks mõisteti, et majapidamiste arv on langenud, mistõttu oli majanduslikult mõistlikum kehtestada peamaks iga meessoost elaniku kohta.¹⁸ Eesti- ja Liivimaa kubermangus viidi loenduseid läbi alates 1782. aastast¹⁹.

Bakalaureusetöös on kasutatud kolme hingeloenduse andmestikku: vastavalt 1833.–1835., 1850. ja 1858. aasta (vastavalt VIII, IX ja X hingeloenduse) omasid. Võrreldes VI hingeloendusega (1811. a) loetleti VII hingeloenduse (1815.–1816. a) juures üles mõlemast soost isikud²⁰. Alates VII hingeloendusest ei kantud sisse naisi, kes olid enne hingeloendust surnud või lahkunud antud mõisast, kuna puudus eelmise korra vanuse lahter, mis oleks tekitanud vajaduse neid n-ö maha kanda. VIII hingeloendusel (1833.–1834. a) kanti Eestimaa kubermangus osaliselt sisse ka talupoegade perekonnanimed. Perekonnanimede panemise kohta koostati 1835. aastal hingeloendite alusel perekonnanimede raamatud, kus olid kõigil hingeloenditesse kantud isikutel ka perekonnanimed.²¹ Jõelähtme kihelkonna VIII hingeloenduse loendite kohta on Toomas Hiio tähele pannud, et paljudes mõisates olid hingeloenditesse kantud inimestel üles täheldatud ka perekonnanimi. Nimed olid kirjutamata jäetud vaid Nehatu, Jägala ja Prangli mõisa talupoegadel.²²

Järgneva, 1850. aastal läbiviidud IX hingeloenduse loendite ülesehitust uuendati. Kui varasemalt olid talupojad sisse kantud talude kaupa, siis nüüd tehti seda osalt (nt Kohatu ja Kirna mõisas) perekondade kaupa.²³ X (1858. a) hingeloendus oli oma olemuselt sarnane eelnevaga²⁴. Hiio on diplomitöös märkinud, et 1858. aasta hingeloendis olid Nehatu, Jägala ja Prangli mõisa talupojad kantud perekonnanime tähestikulises järjekorras²⁵.

Teiseks suuremaks allikaliigiks on kirikuraamatud. Personaalraamatuid hakati mõnes koguduses pidama alates Rootsi ajast, 17. sajandist, kuid neid on säilinud vaid üksikute koguduste kohta. Personaalraamatute pidamine muutus kohustuslikuks 1832. aasta

¹⁸ **Vahre, Sulev** (1973). *Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782–1858) : Ajaloolis-demograafiline uurimus*. Tallinn: Eesti Raamat, lk 19–20.

¹⁹ Samas, lk 24–26.

²⁰ Samas, lk 46.

²¹ Samas, lk 53–56.

²² **Hiio, Toomas** (1991). *Jõelähtme kihelkonna asustus ja rahvastikuprotsessid 1726–1858*. Diplomitöö. Juhendajad Herbert Ligi ja Priit Pirsko. Tartu Ülikool, üldajaloo kateeder, lk 12–13.

²³ **Vahre, Sulev** (1973), lk 57.

²⁴ Samas, lk 60.

²⁵ **Hiio, Toomas** (1991), lk 13.

kirikuseadusega. Personaalraamatute näol on nende täpsuse tõttu tegemist rahvastikuloo ühe teaberohkema allikaga. Üldiselt kanti personaalraamatutesse kõik majapidamises elanud isikud ja nendega toimunud sündmused – sünnid, surmad, abielud ja ametid. Kahe hingeloenduse vahel sündinud ja surnud ei kajastu hingeloendites, kuid personaalraamatus on nad üles täheldatud. Personaalraamatute koostamisel võisid kohalikud pastorid ka nimesid ülekriipsutada, neid üksteise vahele kirjutada ja sisse viia muid tähendusi, mis muudavad materjali kohati raskesti arusaadavaks.²⁶

Lisaks on töös kasutatud meetrikaraamatuid. 1834. aastani puudus meetrikaraamatute pidamisel kindel vorm. Meetrikates kajastuvad kronoloogilises järjekorras tähtsamad sündmused – sünnid, surmad ja abielud. Nendes kajastuv teave varieerub vastavalt koguduses tegutsenud pastorile. Sealhulgas ei ole meetrikaraamatutes kindlat keele kasutusnõuet. Mõned pastorid kasutasid eesti, teised aga saksa keelt.²⁷

Bakalaureusetöös analüüsitakse perekonnanime teket Jõelähtme kirikukihelkonna²⁸ meetrikaraamatutes ning personaalraamatutes, seejärel võrreldakse nimesid hingeloendites ja personaalraamatutes. Aluseks võeti 1829. aastast Jõelähtme koguduse personaalraamatust kaheksast mõisast 106 perekonnanime²⁹. Perekonnanime valimi koostamisel jälgiti, et valitud nimekandjatel oleks piisavalt järglasi, vältimaks vaatlusperioodil analüüsitavate perekonnanime hääbumise tõenäosust. Kõigis töös kasutatud materjalides kordus 106 perekonnanimest 80, mis sai lõplikuks valimiks.

Analüüs on kolmeetapiline. Esimeses etapis analüüsitakse Jõelähtme kihelkonna kirikuraamatuid. Arusaamaks, kas perekonnanimed võeti koheselt kasutusele, võrreldakse personaalraamatute ja meetrikaraamatute andmeid. Personaalraamatute analüüsis uuritakse nime arengut. Teises etapis uuritakse perekonnanime arengut hingeloendite põhjal. Üht perekonnanime väljaspool valimit on autor pidanud vajalikuks hingeloendite analüüsis veel kasutada. Uurimuse kolmandas etapis võrreldakse muutusi kronoloogiliselt kahe allika lõikes.

²⁶ **Must, Aadu** (2015), lk 134–142; **Must, Aadu** (2000), lk 115–116, 124.

²⁷ **Must, Aadu** (2015), lk 142–149; **Must, Aadu** (2000), lk 107–110.

²⁸ Jõelähtme kirikukihelkonna kohta saab teavet pt 1.4.

²⁹ RA, EAA.1212.1.74.

1. Perekonnanimede arengulugu. Jõelähtme kihelkonna tutvustus

Käesolev peatükk annab esimeses osas ülevaate perekonnanimede arenguloost Euroopas. Täpsemalt avatakse Eesti ja tema naabermaade perekonnanimede arenguid. Peatüki teises pooles antakse ülevaade Jõelähtme kihelkonnast. Vaadeldakse põgusalt Jõelähtme kihelkonna tekkimislugu ning selle lahknevust halduslikult ja kiriklikult. Sealhulgas tutvustatakse uuritava perioodil tegutsenud Jõelähtme kihelkonna pastoreid ja nendega seotud isikuid. Peatüki nimetatud osad annavad lugejale teises peatükis analüüsi jälgimiseks parema ülevaate.

1.1. Perekonnanimede teke Euroopas

Euroopas ulatub perekonnanimede kasutamise traditsioon eelkristlikku aega. Pikalt oli Euroopas kasutusel ainunimede süsteem, mille kohaselt inimestel puudusid lisanimed – hüüd- ja perekonnanimede näol. Perekonnanimede kasutamiseks puudus lihtsalt vajadus. Antiikkultuurides kasutati lisanime, kui oli vaja inimesi eristada. Sellist süsteemi on kasutanud kreeklased, roomlased ja ka juudid. Tavaliselt kasutati inimeste eristamiseks isa-, omadusnime, elukohast või ametist lähtuvaid lisanimesid.³⁰

Euroopas on pikalt kasutusel olnud isanimest lähtuv lisa- ja perekonnanimede moodustamise traditsioon, see oli valdav 19. sajandi lõpuni Rootsis ja mida kasutatakse mõnel pool (Island) veel tänase päevani³¹. Umbes 2500 aastat tagasi hakkasid Rooma impeeriumi aladel tekkima perekonnanimed, mida kandsid ühe perekonna liikmed. Juba 1. sajandiks eKr olid Rooma impeeriumis kasutusel olnud perekonnanimed meesliini mööda päritavad. Naistel ja orjadel sellel perioodil perekonnanimed puudusid.³²

Kristluse suurema levikuga hakkas perekonnanimede kasutamise komme kanduma ka Lääne-Euroopa suunas. Levis nimetraditsioon, mis ei olnud seotud isiku nimedega, vaid tema elukoha, hüüdnime või ametiga.³³ Taoline hüüdnimede kasutamine kujunes varakeskajal välja germaani, slaavi ja keldi ühiskonnas³⁴. Alates 8. sajandist hakati Põhja-Itaalias kasutama päritavaid perekonnanimesid. See levis 10. sajandiks ka Prantsusmaa ja Lõuna-Saksamaa linnadesse, kuna

³⁰ **Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut** (1966a), lk 266–227; **Saareste, Andrus** (1934), lk 84–85.

³¹ **Hanks, Patrick. Parkin, Harry** (2016). *Family Names*. Hough, Carole (Ed). The Oxford Handbook of Names and Naming. Oxford: Oxford University Press, lk 215.

³² **Must, Aadu** (2000), lk 39–40.

³³ **Hanks, Patrick. Parkin, Harry** (2016), lk 215.

³⁴ **Must, Aadu** (2000), lk 40.

see oli vajalik isikute eraõiguslike dokumentide fikseerimiseks.³⁵ Peale linnade võtsid sarnase süsteemi kasutusele mitmed rüütli lossid Prantsusmaal ja Saksamaal³⁶.

1563. aasta Trento kirikukogul otsustati, et abielluv naine saab oma mehe perekonnanime nagu ka perre sündivad lapsed. Kirikukogu otsusega pidid preestrid hakkama ristitavatele lastele panema ristinimesid, kui vanemad polnud lapsele kristliku taustaga nime andnud. Hilisemal perioodil, 18. sajandi viimases pooles, Prantsuse revolutsiooni ajal toimus Prantsusmaal perekonnanimede võtmine vabal valikul. Selle aktsiooni käigus võeti mitmeid omapäraseid nimesid, näiteks *Cafe Billard* 'Piljardi kohvik'.³⁷ Mitmel pool Euroopas olid 16. sajandiks linnaelanikel perekonnanimed olemas, talurahval aga mitte. Taoline tendents, kus kõigile elanikkonna liikmetele anti perekonnanimed, on nähtav 18. sajandi lõpust 20. sajandi alguseni.³⁸ Teadaolevalt tekkis 18. sajandi lõpus see kohustus Austrias, uue sajandi esimestel kümnenditel sai see kohustuseks ka mitmel pool tänapäeva Saksamaa aladel³⁹.

1.2. Eesti naabermaade perekonnanimede teke

Eesti naabermaade perekonnanimede tekkes on näha mitmeid erinevusi. Soome perekonnanimede teke on piirkondade lõikes erinev. Kui idapoolses Soomes on kasutatud esiisa nimest tuletatud põliseid sugukonnanimesid, siis Lääne-Soomes isiku omadustest, ametist, kodukohast või loodusest tulenevaid 19. sajandil võetud perekonnanimesid⁴⁰. Rootsi kuningriigi koosseisu kuuludes olid paljud Soome perekonnanimed pikka aega rootsikeelseid. Alates 1626. aastast sai kõrgklassi kuulunud elanikkond perekonnanimed. 19. sajandil said rootsipäraseid perekonnanimed ka käsitöölised ja sõdurid ning linnade töölised.⁴¹ Enamusel soomlastest ei olnud kuni 19. sajandi viimase veerandini tänases mõistes perekonnanimesid. Alates 1850. aastatest hakkasid Soomes panema perekonnanimesid pastorid, õpetajad, kohtunikud ja tööstuste ametnikud, sealjuures kasutati tihti loodusest pärinevaid nimesid.⁴²

³⁵ Tiik, Leo (1987), lk 83.

³⁶ Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut (1966a), lk 227.

³⁷ Must, Aadu (2000), lk 40–41.

³⁸ Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut (1966a), lk 227.

³⁹ Must, Aadu (2000), lk 50–51.

⁴⁰ Paikkala, Sirkka (2004). *Se tavallinen Virtanen : Suomalaisen sukunimikäytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1921*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, lk 801–803.

⁴¹ Paikkala, Sirkka. *Surnames in Finland on the threshold of the new millennium*. Kättesaadav: <https://www.genealogia.fi/nimet/nimi82s.htm>, 28.02.2021.

⁴² Paikkala, Sirkka. *Från olika namnsystem till ett enhetligt släktnamnsystem i Finland*. Kättesaadav: <http://www.genealogia.fi/nimet/nimi31r.htm>, 28.02.2021.

Rootsis oli 19. sajandi lõpuni tava kasutada perekonnanimena patronüümi ehk lisada isanimele sufiks *-son* 'poeg' või *-dotter* 'tütar'. See tähendas, et abiellumisel ei võtnud kumbki osapool teise perekonnanime. Perekonnanimed, mida ei moodustatud isa nimest ja mees- või naissoole viitavast sufiksist, olid aadliseisusel, linnaelanikel ja sõdurite. 1860. aastatest muutus populaarseks abielus olevatel paaridel ühise perekonnanime võtmine, mis paljudel puhkudel oli paari ühe poole kasutusel oleva patronüümi kinnistamine kogu perekonnale. Sealhulgas oli ka neid, kes valisid endale mõne muu meelepärase nime.⁴³

19. sajandil puudusid suuremal enamusel Vene tsaaririigi talupoegadest perekonnanimed. Perekonnanimesid omasid vaid aadliseisusesse kuulunud isikud. 18. sajandil oli vene aristokraatidel kombeks kinkida oma vallaslastele perekonnanimi. Aja jooksul hakkasid perekonnanimesid saama ka kaupmehed. Samuti said pärast seminari lõpetamist perekonnanimed vaimulikud. Kõigil Vene tsaaririigi talupoegadel oli võimalus saada perekonnanimi alates 1861. aastast, mil riigis kaotati pärisorjus.⁴⁴ Perekonnanimi (enamasti patronüüm) anti vabaks lastud talupojale vajaduse tekkimisel (näiteks passi väljaandmisel). Fikseeritud perekonnanimesid ei olnud tsaaririigis kõikidel talupoegadel 20. sajandi alguseni.⁴⁵

Lätlaste perekonnanime traditsioonil on piirkondlikud erinevused. Enne ristisõdijate tulekut olid lätlastel, nagu ka eestlastel, ainunimed, mis olid seotud looduse ja religiooniga. Hiljem võisid nendest perekonnanimed kujuneda.⁴⁶ Seoses Latgale piirkonna kuulumisega Poola-Leedu võimu alla said sealsed talupojad perekonnanimed teistest tänapäeva Läti aladel elanud talupoegadest varem, alates 16. sajandist. Sealsed nimed on läti-, leedu-, poola-, valgevene- ja ka venekeelsed.⁴⁷ Liivimaa kubermangu Läti osas kasutusel olnud perekonnanimed, mida hakati panema pärast Liivimaa talurahva vabaks laskmist 1820.–1830. aastatel, lähtusid loodusest, kohanimest, ametist, rahvusest ja ka inimese füüsilistest ja vaimsetest eripäradest, sarnaselt Liivimaa Eesti osaga⁴⁸. Läti endised talupojad, kes elasid linnades või olid talupoja

⁴³ **Högman, Hans.** *Swedish naming practices in earlier times, surnames.* Kättesaadav: <http://www.hhogman.se/naming-practice-sweden.htm>, 22.03.2021.

⁴⁴ **Must, Aadu** (2015), lk 53–54.

⁴⁵ **Paikkala, Sirkka** (2004), lk 104.

⁴⁶ **Jacobs, Timothy.** *Latvian names are more than just Janis*, 21.03.2021.

⁴⁷ **Stafecka, Anna** (2019). *Latgalian surnames as a source of research in dialectology and language contact studies.* *Dialectologia et Geolinguistica*, 27/1, (35–50), lk 47–48. Kättesaadav: <http://doi.org/10.1515/dialect-2019-0003>, 18.05.2021.

⁴⁸ **Plakans, Andrejs. Wetherell, Charles** (2000). *Patrilineal surnames, and family identity : A Case Study From the Russian Baltic Provinces in the Nineteenth Century.* *The History of the Family*, 5:2, (199–214), lk 200–201, 203–204, 208–212. Kättesaadav: [https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/S1081-602X\(00\)00038-5](https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/S1081-602X(00)00038-5), 18.05.2021.

seisusest vabanenud, said enamasti lätikeelsed perekonnanimed. Alates 19. sajandi algusest hakati läti taustaga perekonnanimesid muutma saksapärasemaks, mis pidi aitama kaasa nende sotsiaalsele staatuse paranemisele.⁴⁹

1.3. Perekonnanimede arenguhooni Eestis

Käesolev alapeatükk keskendub perekonnanimede ajaloole Eesti alal. Eesti- ja Liivimaa talurahvas sai perekonnanimed pärast 1816. ja 1819. aasta talurahvaseaduste rakendamist. Seaduste ja hilisemate määruste sõnastusest tulenevalt on arvatud, et enne vastavate seadusaktide rakendamist maarahval perekonnanimed puudusid.

Ristisõdijate Eestisse saabumise eelsest ajast puuduvad kirjalikud allikad, mis tõendaks siinse rahva nimekasutust. Aadu Musta ja Heldur Palli arvamusel olid siinsetel inimestel lisanimed enne võõrvallutajate saabumist olemas⁵⁰. Leo Tiigi arvates võeti perekonnanimed vanal Liivi- ja Eestimaal kasutusele koos ristisõdijatega, umbes 13. sajandi keskpaigas, esialgu linnades kaupmeeste poolt⁵¹. Läti Henriku kroonikas on muistseid vanemaid nimetatud ainunimedega, näiteks *Lembitu, Meme ja Maniwalde*⁵². Püsivad teated lisanimede kasutamisest ilmuvad allikatesse alates 14. sajandist. Märkmeid lisanimedest leiab nii vakuraamatutest kui ka teistest ürikutest. Leo Tiik on välja toonud arvatava seose 14. sajandi esimese poole eestlasest Tallinna kaupmehe *Nicolaus Agewalke* ning *Albertus Abbentrode* vahel. Tema hinnangul on esimese isiku perekonnanimi teise isiku eestikeelne versioon, mida peetakse tavapäraseks.⁵³ Taolisi näiteid leiab hiliskeskaegselt ja vara-uusaegselt Liivi- ja Eestimaalt veel mitmeid. 1564. aasta Järvamaa vakuraamatus on nimed *Kariamait ja Karuemick*, mida Palli on pidanud lisa- ja eesnime kokku kirjutatud variandiks, kuna tollal puudusid kindlad ortograafiareeglid. Palli on väitnud, et lisanimed on alates 16. sajandist muutunud sagedasemaks.⁵⁴

17. ja 18. sajandiks oli välja kujunenud tava, mille kohaselt lisanimi tulenes isiku talunimest, elukutsest, hüüdnimest või isa nimest⁵⁵. Juhul, kui perekond kolis uude tallu, muutus ka nende

⁴⁹ *Why did Latvians choose German surnames?* Kättesaadav: <https://eng.lsm.lv/article/culture/history/why-did-latvians-choose-german-surnames.a374014/>, 21.03.2021.

⁵⁰ **Must, Aadu** (2000), lk 41; **Palli, Heldur** (1959). *Eesti isikunimedest Harju ja Järvamaal XVI sajandil*. Keel ja Kirjandus, nr 10, (595–608), lk 605.

⁵¹ **Tiik, Leo** (1987), lk 83.

⁵² **Henno, Kairit** (2000), lk 9.

⁵³ **Tiik, Leo** (1987), lk 83.

⁵⁴ **Palli, Heldur** (1959), lk 596.

⁵⁵ **Must, Aadu** (2000), lk 41–42.

lisanimi. On olemas ka vastupidiseid näiteid, kus nimi käis koos inimesega kaasas ja tõi kaasa muutuse talu nimes.⁵⁶

Sarnase näite on toonud Aadu Must Tori kihelkonnast, kus 17. sajandil elas Hollandist pärit talupoeg Bärent, kelle talu sai päritolu järgi nimeks Holland, mis muutus 19. sajandil ka perekonnanimeks⁵⁷. Leo Tiik on toonud välja asjaolu, et mõnikord võidi pärisorjast talupojale mõisniku poolt anda vabaduskiri või saadeti ta teenijana välismaale, mille tõttu läks neil vaja reisidokumenti. Nii vabaduskirja kui ka passi saamisel pidi isik kandma ka perekonnanime. Nii sai perekonnanime ka Friedrich Robert Faehlmanni isa. Antud perekonnanimed olid tavaliselt saksakeelsed, mis pidid tõendama, et tegemist pole pärisorjaga.⁵⁸

19. sajandil toimus seoses talurahva pärisorjusest vabastamisega üldine perekonnanimede panek. 1820.–30. aastatel toimunu polnud neil aladel aga esmakordne. Eestis on kõige varem süsteemselt antud perekonnanimed Võrumaa Kanepi kihelkonna elanikele, seda aastal 1809, mil estofiil ja rahvaalgustajast pastor Johann Philip von Roth pani kõigile Kanepi kihelkonna talupoegadele perekonnanimed. Nimed olid üldiselt eestipärased ja need reeglina ei kordunud⁵⁹.

Liivimaa talupoegkond lasti pärisorjusest vabaks 1819. aastal tsaar Alekander I poolt allkirjastatud Liivimaa talurahvaseadusega (*Liivlandi Marahwa Säedus*). Selle 11. paragrahvi järgi pidi iga vabaks lastav isik valima endale perekonnanime. Liivimaal lasti talurahvas vabaks neljas järgus: 1823., 1824., 1825. ja 1826. aastal, viimase vabaks laskmisega pidi kogu sealne talurahvas omama perekonnanimesid.⁶⁰

Seaduse kohaselt pidi talurahvas valima endale ise perekonnanimed, 1822. aastal on *Ma-Rahwa Näddala-Lehe* toimetaja Otto Wilhelm Masing manitsenud rahvast “õigeid” nimesid valima. Masing soovitas mitte võtta aadlitele kuuluvaid ja liialt korduvaid perekonnanimesid, pigem valida looduslähedasi või talu nimest tuletatavaid perekonnanimesid. Ka 1822. aasta Liivimaa kindralkuberneri ringkirjas on kirikuõpetajatel ja pastoritel palutud jälgida, et talupojad

⁵⁶ **Palli, Heldur** (1959), lk 606.

⁵⁷ **Must, Aadu** (2000), lk 42.

⁵⁸ **Tiik, Leo** (1987), lk 84; **Must, Aadu** (2000), lk 54.

⁵⁹ **Must, Aadu** (2015), lk 54.

⁶⁰ **Tiik, Leo** (1987), lk 84.

rumalaid perekonnanimesid ei võtaks.⁶¹ Teadaolevalt võetigi Liivimaa osas kasutusele pigem eestikeelsed ja looduslähedasemad perekonnanimed⁶².

Eestimaa kubermangus oli perekonnanimede panek võrreldes Liivimaaga hilisem ja toimus kiirendatud kujul. Kuigi seadus Eestimaa talurahva vabaks laskmise kohta anti välja kolm aastat enne Liivimaa vastavat seadust, toimus Eestimaa kubermangus perekonnanimede panek hiljem. Eestimaal kuulutati talurahvaseadus (*Eestima Tallorahwa Seädmissed*) tsaar Aleksander I poolt välja 1816. aastal, kuid perekonnanimede kohta käivat sätet selles polnud.⁶³ Alles 1830. aastate alguses, kui kirikuseadus oli ümber korraldamisel, andis Eestimaa kindralkuberner korralduse talupoegadel endale sobivad ja eestikeelsed perekonnanimed valida. 1834. aasta viimastel kuudel ilmusid välja ka vastavad tsiviilkubernerite plakatid eesti ja saksa keeles.⁶⁴ Mõisavalitsejatel tuli valvata selle üle, et perekonnanimed oleksid sündsad ja eesti keelde sobivad. Omavahel kõrvalliini pidi suguluses olevad isikud võisid valida teineteisest erinevad perekonnanimed.⁶⁵

Eestimaa kubermangus pandi võrreldes Liivimaa kubermanguga rohkem võõrapäraseid nimesid⁶⁶. Leo Tiigi arvates võis selle taga olla vastava nõude kiirendatud korras rakendamine, mille tõttu tuli lühikese ajaga mitusada perekonnanime panna, mis võis mõisavalitsejatele muutuda ebameeldivaks⁶⁷. Mitme mõisa perekonnanimede paneku juures on täheldatud süsteeme, mis võisid lihtsustada nimepanemist. Rapla kihelkonna Järvakandi ja Vahakõnnu mõisates olid perekonnanimed tuletatud talu nimedest, mis omakorda olid tuletatud linnade nimedest: *Riga, Wolmer, Hapsallo, Valga, Paernau, Werro*⁶⁸. Ambla kihelkonna Uudeküla mõisas kasutati *Ude*-eesliitega perekonnanimesid: *Udemets, Uderand, Udelinn, Udeküll*.⁶⁹

Perekonnanimede paneku käigus pandi Eesti- ja Liivimaal kokku ligi 31 000 perekonnanime, mille said ligikaudu 70 000 perekonda või suguvõsa. Nendest nimedest umbes ¾ pandi vaid ühele perele. Fred Puss on täheldanud, et Liivimaal ja Eestimaal pandi ühte nime erineva sagedusega. Eestimaal said ühes mõisas sama perekonnanime keskmiselt 8, Liivimaal aga 11

⁶¹ Must, Aadu (2015), lk 56–57.

⁶² Puss, Fred (2016), lk 32–33.

⁶³ Tiik, Leo (1987), lk 85.

⁶⁴ Puss, Fred (2020), lk 51.

⁶⁵ Tiik, Leo (1987), lk 85.

⁶⁶ Puss, Fred (2016), lk 32.

⁶⁷ Tiik, Leo (1987), lk 87–88.

⁶⁸ Puss, Fred (2001). *Genealoogiahuvilised said akadeemilise õpiku*. Tuna, nr 1, (147–149), lk 148.

⁶⁹ Henno, Kairit (2000), lk 28–30.

inimest.⁷⁰ Eeldatavasti sai Liivimaal sama perekonnanime suurem hulk inimesi, kuna seal anti nimed pastorite poolt.

Pastorite rolli perekonnanimede panekul on peetud väheseks. Siinses töös püstitatud hüpoteesi järgi oli Jõelähtme kihelkonna pastor just see, kes perekonnanimed pani. Juba Villem Reiman kirjutas ajalehes Postimees, kuidas Kanepi kihelkonna pastor 1809. aastal talurahvale perekonnanimed andis, toonitades Liivimaa kubermanguvalitsuse palvet pastoritel perekonnanimede panekul abiks olla. Ta tõi näite ka Põlva kihelkonnast, kus abipastor Johann Georg Schwartz juba 1822. aastal perekonnanimesid pani, kuigi selleks polnud vajadust.⁷¹ Ka Vastseliinas on pastor perekonnanimed andnud⁷², seda juba 1820. aastal⁷³. Matthias Johann Eisen ja Andrus Saareste on 1920.–1930. aastatel leidnud, et perekonnanimede panek võis osalt olla pastorite töö, kuid enamjaolt jäi see ikkagi mõisavalitseja tööks⁷⁴. Üliõpilastöötödes on jäänud varasemaga sarnasele arvamusele, et perekonnanimede panekuga tegelesid nii pastorid kui ka mõisavalitsused, eelkõige aga viimased⁷⁵. Pastori poolt perekonnanimede panemist on kirjeldanud August Traat ja Richard Ritsing. Ritsing on välja toonud, et Räpina kihelkonnas tegutses perekonnanimede panemisega pastor Johann Friedrich Heller. Traat on taasavastanud juba Reimani mainitud pastor Johann Philip von Rothi tegevuse Kanepi kihelkonnas.⁷⁶ Fred Puss on välja toonud peale eelmainitud pastorite ka Muhu kihelkonna, kus pastor mängis perekonnanimede panekul rolli⁷⁷. Hiljuti avastas Puss, et Eestimaa kubermangu Kullamaa kihelkonna pastor Carl Gustav Schultz noorem tegutses perekonnanimede panekul⁷⁸. Võib väita, et osades (enamasti Liivimaa kubermangu, eelkõige Võrumaa) kihelkondades on pastoritel suurem roll perekonnanimede andmisel, kuid kindlasti vajab antud teema rohkem uurimist. Eestimaalt ühtegi sellist kihelkonda uurimistööd alustades kindlalt teada polnud.

⁷⁰ Puss, Fred (2016), lk 30–31.

⁷¹ Reiman, Villem (1898), nr 70, lk 2; Reiman, Villem (1898), nr 71, lk 2.

⁷² Prants, Hindrik (1937). *Minu elukäik : mälestusi ja pärimusi*. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts, lk 26; Puss, Fred (2016), lk 34.

⁷³ Puss, Fred (2016), lk 34.

⁷⁴ Eisen, Matthias Johann (1921), lk 14–15; Saareste, Andrus (1934), lk 88; Saareste, Andrus (1935), lk 141, 145–146.

⁷⁵ Selli, Mare (1968), lk 28–29; Kont, Marika (1986). *Kanepi ja Urvaste kihelkonna perekonnanimede algupärast*. Diplomitöö. Juhendaja Huno Rätsep. Tartu Riiklik Ülikool, Eesti keele kateeder, lk 13–14.

⁷⁶ Traat, August (1978), lk 191–194; Ritsing, Richard (1984), lk 159. Lisaks Räpina pastori J. F. Helli tegevusele on viidanud ka: Saar Evar (2018). *Räpina perekonnanimed ja lisanimed*. Emakeele Seltsi aastaraamat, 64, (205–231), lk 205–206. Kättesaadav: <https://dx.doi.org/10.3176/esa64.08>, 9.05.2021.

⁷⁷ Puss, Fred (2016), lk 34–35.

⁷⁸ Puss, Fred (2021). *Perekonnanimed*. Raplamaa 3. Inimene. Toimetaja Viio Aitsam. Raplamaa Omavalitsuste Liit. *Ilmumisel*.

Perekonnanimede muutmine algas kohe pärast perekonnanimede panekut. Esmalt hakati mõnel pool nimesid kihelkonna pastorite poolt korrigeerima, mistõttu tekkisid rööpsed perekonnanimed. Näiteks Võnnu kihelkonna pastor Körber muutis tema kogudusse kuulunud Ahja mõisa talupoegade perekonnanimesid, kuna osale neist pandi mõisniku poolt sama nimi, kuigi tegu polnud sugulastega. Nii kandis Körber personaalraamatus nende talupoegade nimede juurde enda antud perekonnanimed.⁷⁹ Hilisemalt on Fred Puss tähendanud, et massilisemalt viis seal muutmist läbi köster Hollmann.⁸⁰

Ka Järva-Madise koguduse pastor Hörschelmann on teinud personaalraamatusse kandes perekonnanimedes muudatusi. Muutuste vajadust põhjendas ta ühe personaalraamatu tiitellehel – need olid talupoegade suust valesti üleskirjutatud või ebasüüdsad.⁸¹ Nimed võisid eri allikates erineda ortograafiliselt, mõnel puhul võis muutuda ka nime aluskääne, harvad polnud ka juhud, kui erines tähendussisu. Tsaaririigi lagunemisega ja Eesti Vabariigi tekkega loodi seadusandlus, mis rööpnimed kaotas.⁸²

Perekonnanimesid hakati muutma ka sotsiaalse seisundi muutumise või linna ümberasumisega. Nii valiti varasema eestikeelse perekonnanime asemel mõni saksakeelne. Muutusi perekonnanimedes kutsus esile ka 1840. aastatel alanud usuvahetusliikumine, mille käigus paljud eestlased vahetasid luteriusu õigeusu vastu. Sellega kaasnes ka perekonnanimede muutumine. Nimed muutusid slaavipärasemaks, näiteks täpitahti sisaldavad perekonnanimed muudeti vene keeles kergemini hääldatavamaks. Kuna perekonnanimede muutmine ei olnud seadustega reguleeritud, on ülevaate saamine kuni 1880. aastateni suhteliselt keerukas ja küsimusi tekitav.⁸³

1.4. Jõelähtme kihelkond

Siinses alapeatükis kirjeldatakse lühidalt Jõelähtme kihelkonna ajalugu ning tutvustakse kiriku- ja halduskihelkonda erinevusi. Esimesed teated Jõelähtme kihelkonna kohta ulatuvad tagasi muinasaega, mil ajaloolises Revala muinasmaakonnas oli olemas kolm kihelkonda, millest üks oli Rebala (*Repel*). Selle läänepoolseimast osast moodustus keskajal Jõelähtme kihelkond⁸⁴.

⁷⁹ Puss, Fred (2016), lk 33.

⁸⁰ Puss, Fred (2020), lk 58.

⁸¹ Samas, lk 52.

⁸² Samas, lk 78–79.

⁸³ Must, Aadu (2015), lk 58–60; Must, Aadu (2000), lk 57–59.

⁸⁴ *Jõelähtme : teejuht rändajale ja koduloohuvilisele* (2011). Aasmäe, Maarja. Pae, Taavi. Tamla, Toomas (toim). Jõelähtme: Jõelähtme Vallavalitus, lk 74–75.

Jõelähtme kiriku- ja halduskihelkond ei kattu omavahel, kuna paljudel mõisadel (mille järgi arvestati halduskihelkondi) on külad mõnes teises kirikukihelkonnas. See kajastub ka töös kasutatud allikates – kirikuraamatud kajastavad kirikukihelkonna, hingeloendid aga halduskihelkonna talupoegi.

Alates 18. sajandist kuulusid Viimsi ja sellega seotud kõrvalmõisate talupojad Tallinna Püha Vaimu koguduse hingekirja, seega mitte Jõelähtme kirikukihelkonda. 19. sajandil loeti Jõelähtme koguduse ehk kirikukihelkonna alla ka Rummu mõisa Saunja, Neeme ja Ihasalu talupojad, kuigi halduslikult kuulus kogu Rummu mõis Kuusalu kihelkonna alla.⁸⁵ Kuigi Jägala mõis on ajalooliselt Jõelähtme halduskihelkonna osa, ei kuulunud selle mõisa Paasiku küla elanikud Jõelähtme kogudusse, vaid Harju-Jaani kogudusse ehk kirikukihelkonda. Prangli saare elanikud, kuulusid 1847. aastani Harju-Jaani halduskihelkonda, kuna nad olid Haljava mõisa all.⁸⁶ Jõelähtme halduskihelkonda on kuulunud ka Mõigu ning Vão mõisad⁸⁷, kuid nad ei kuulunud Jõelähtme kirikukihelkonda.

1.5. Kaasaegsed kohalikud pastorid ja nende tutvustus

Siinses alapeatükis on ülevaade Jõelähtme kihelkonna pastoritest, kes uuritava perioodil koguduse pastoritena tegutsesid. Sealhulgas tuuakse välja ka nendega seotud tähtsamad isikud, mis annab lugejale parema ülevaate teises peatükis tulevale analüüsile.

Gustav Heinrich Schüdlöffel (1798–1859) oli Jõelähtme koguduse pastor aastatel 1829–1859. Ta sündis 1798. aastal Jõelähtmes, kohaliku pastori Georg Friedrich Schüdlöffeli perre. Esmalt õppis ta Tallinna toomkoolis, seejärel Tartu ülikoolis, mille lõpetades asus tööle koduõpetajana ja Tallinna toomkooli inspektorina. 1829. aasta algusest sai temast Jõelähtme koguduse pastor.⁸⁸

Tegemist oli estofiilist pastoriga, kes arendas eesti keelt ja kirjandust. Schüdlöffel oli tegev mitmete ilmalike ja vaimulike tekstide koostamisel ning osales Uue Testamendi tõlkimisel ja *Eesti-ma rahva kalendri* jutuosade kirjutamisega. Samuti tõlkis ta mitmeid ilmalikke raamatuid saksa keelest eesti keelde, neist tuntumaks on *Kullaorg ehk Kulla saatja külla*. Tema sulest on ilmunud *Toomas Westen Lapo rahva usuärataja Norra maal* (1844), kus on esmakordselt

⁸⁵ *Jõelähtme* (2011), lk 79–81. Visuaalse ettekujutuse saamiseks Jõelähtme kihelkonnast vt lisa 2.

⁸⁶ **Hiio, Toomas** (1991), lk 18.

⁸⁷ **Vahre, Sulev** (1973), lk 68, 86.

⁸⁸ **Aarma, Liivi** (2007). *Põhja-Eesti vaimulike lühielulood 1525–1885*. Tallinn: G. ja T. Aarma Maja OÜ, lk 247.

kasutatud uut kirjaviisi. Ta on tegelenud ka Kalevipoja juttude kogumisega Harjumaal, millest üks osa on avaldatud 1836. aastal ajakirjas *Inland*.⁸⁹

Jõelähtme koguduse pastori Schüdlöffeli kolmekümne tegevusaasta osana said Jõelähtme piirkonna talupojad endale perekonnanimed. Varasemalt pole seoseid Schüdlöffeli isiku ja Jõelähtme perekonnanimede paneku vahel leitud⁹⁰, kuid käesoleval, 2021. aastal ilmunud Eesti Genealoogia Seltsi aastaraamatus on Jaan Tagaväli viidanud 1830. aasta meetrikaraamatu sissekannete ja 1834. aasta hingeloendi põhjal võimalikule seosele⁹¹.

Siinses uurimistöös on peale eelmises lõigus mainitud allikatele lisaks kasutatud personaalraamatuid, kuhu on kantud aastatel 1829–1831 perekonnanimed, mida hiljem on kasutatud hingeloendites, mis tõendab, et Jõelähtme kihelkonnas pani pastor talurahvale perekonnanimed⁹². Jõelähtme kiriku kroonikas leidub 1834. aastast pastor Schüdlöffeli sissekanne, milles ta tunneb kahetsust, et hingeloenduse käigus pandi kohalikele liialt võõrapärased, eestlastele sobimatud perekonnanimed⁹³. Sellest võib järeldada, et kõikjal ei pruukinud pastori poolt pandud perekonnanimed kasutusse minna.

Jõelähtme ja Kuusalu pastorite vahel on olnud 19. sajandil tihe koostöö. Schüdlöffel ja tema naabriks olnud Kuusalu koguduse pastor Eduard Ahrens, kes oli eesti keele uue kirjaviisi looja, läksid uuele kirjaviisile üle samal ajal esimestena Eestis. Mõlema puhul on täheldatud, et nad hakkasid uut kirjaviisi kasutama alates 1844. aasta algusest.⁹⁴ Naaberpastorid olid mitte ainult ametivennad, vaid ka head sõbrad⁹⁵. Ahrens ja Schüdlöffel tegid koostööd ka kirjanduse alal. Vastastikku kommenteeriti ja parandati üksteise kirjatükke.⁹⁶ Kuid Jõelähtme ja Kuusalu koguduse vaheline tihe suhtlus toimus juba varasemalt. Enne Ahrensit oli Kuusalu pastor Jacob Johann Anton Hirschhausen, kes enne Kuusalu pastoriks saamist oli olnud Jõelähtme kiriku

⁸⁹ **Põldmäe, Julius** (1994). *I osa: Jõelähtme kihelkond*. Jõelähtme ajaloost. I–III, lk 179–182.

⁹⁰ *Jõelähtme : teejuht rändajale ja koduloohuvilisele* (2011), lk 85.

⁹¹ **Tagaväli, Jaan** (2021), lk 132.

⁹² Vt nt EAA.1212.1.74:6, L 2p jj. Siin ja edaspidiselt viidatakse arhiivisäilikutel puhul kooloni järel ka digikaadrile, mis hõlbustab allika kasutamist.

⁹³ *Jõelähtme kiriku kroonika II* (2014). Puss, Fred (toim), lk 45. Kättesaadav: maarjakirik.ee/2019/userfiles/downloads/kroonika2.pdf, 8.05.2021.

⁹⁴ **Puss, Fred** (2017). *Kirjaviisivahetus kirikuraamatutes*. Emakeele Seltsi aastaraamat, 63, (166–200), lk 175–176.

⁹⁵ RA, EAA.1216.1.18:53, L 48p.

⁹⁶ **Puss, Fred** (2017), lk 176.

pastor⁹⁷. Lisaks olid Hirschhausen Schüdlöffeli onu⁹⁸ ja võib eeldada, et see aitas kaasa ka nende vahelisele koostööle. Sellele viitab ka Kuusalu personaalraamat aastatest 1823–1841, milles Kiiu mõisa kahe küla sissekande formaat on sarnane Jõelähtme koguduse samaaegsele personaalraamatule⁹⁹. Ka Hirschhausen oli estofiil, kes tegeles nii eesti keele arengu kui ka rahvakommete uurimisega¹⁰⁰.

Pärast Schüdlöffeli surma sai Jõelähtme pastoriks Woldemar Friedrich Kentmann, kes on kirjutanud: „Oli oht, et Jõelähtme koguduse õpetajakoht jääb jälle, nagu juba tihti varem, aastateks täitmata ja ma tundsin kutsumust siia jääda ja loobuda teistest plaanidest ning Jumalale mitte vastu hakata.“¹⁰¹ 1863. aastal kutsuti pärast Eduard Ahrensi surma Kentmann Kuusalu pastoriks ja tema asemel sai Jõelähtme kiriku pastoriks Paul Loppenowe¹⁰². Teadaolevalt kasutas Kentmann uut kirjaviisi, kuigi Loppenowe puhul on märgatud vana ja uue ehk segakirjaviisi segamini kasutamist¹⁰³, millest võib järeldada, et Loppenowe ei pidanud vajalikuks eelkäijate nimede kirjutamise traditsiooni jätkata.

⁹⁷ **Aarma, Liivi** (2007), lk 118. J. J. A. Hirschhausen oli Jõelähtme pastor 1803–1809 ja Kuusalu pastor alates 1809. aastast oma surmani 1837. aastani.

⁹⁸ *Jõelähtme kiriku kroonika II* (2014), lk 42.

⁹⁹ Vt nt Kuusalu personaalraamatut (1823–1841): RA, EAA.1216.2.4, L 3–15p ja Jõelähtme personaalraamat (1810–1853): RA, EAA.1212.1.74.

¹⁰⁰ **Aarma, Liivi** (2007), lk 118.

¹⁰¹ *Jõelähtme kiriku kroonika II* (2014), lk 107.

¹⁰² Samas, lk 117.

¹⁰³ **Puss, Fred** (2017), lk 176.

2. Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede areng 19. sajandil

Käesolevas peatükis uuritakse arhiiviallikatele toetudes perekonnanimede arengujooni Jõelähtme kirikukihelkonna kaheksas mõisas: Jõelähtme, Jägala, Kostivere, Maardu, Nehatu, Rummu, Saha ja Ülgase. Uurimuse aluseks on perekonnanimede võrdlus ajavahemikul 1829–1867. Selleks on kasutatud Jõelähtme kihelkonna personaalraamatuid ja hingeloendeid ning perekonnanimede paneku raamatuid¹⁰⁴. Seda perioodi kajastavad neli personaalraamatut (vastavalt perioodidel: 1810–1853 (töös uuritud osad on koostatud 1829–1839) ehk tekstis edaspidi PR29; 1839–1854 ehk PR39; 1853–1867 ehk PR53; 1867–1879 ehk PR67) ja kolm hingeloendit (vastavalt aastatel: 1833–1834 ehk HL34 ning 1835 perekonnanimede raamat ehk PN35; 1850 ehk HL50; 1858 ehk HL58), milles jälgitakse perekonnanimede arengut. Seoses Rummu mõisa kuulumisega Kuusalu halduskielkonda on kasutatud ka Kuusalu kihelkonna hingeloendeid¹⁰⁵.

Valimiks võeti eelloetletud mõisatest esimesed 5 kuni 15 nime, jälgides PR29-s olevatel perede järglaste rohkest. Sellise valiku puhul on suurem tõenäosus, et ühe nime arengut on võimalik jälgida läbi kõikide allikate, mida antud töö tarbeks on kasutatud. Valimisse on valitud nii sulaski ka taluperede nimesid. Algsesse valimisse võeti 106 nime, millest 80 kordus igas vaadeldud allikas ning ülejäänud 26 perekonnanime tuvastati vähem kordi. Viimaste puhul on nimekandjad surnud või kihelkonnast lahkunud, üksikutel juhtudel polnud võimalik tuvastada, miks antud isikuid pole allikates edasi kajastatud.¹⁰⁶ Valik kasutada vaid kõigis seitsmes allikas kajastuvaid perekonnanimesid on vajalik nimede arengu jälgimiseks kogu perioodi ulatuses.

Analüüs on kolmeetapiline. Uurimuses on kasutatud vaid valimisse kaasatud perekonnanimesid, mis esinesid kõigis seitsmes allikas. Vaid Jägala ja Nehatu mõisa puhul on välja jäetud HL34, kuna seal ei kajastu talupoegade perekonnanimed. Lisaks on hingeloendite analüüsi kaasatud üks perekonnanimi, mis PR67-s ei kajastu. Lisas 1 on antud täielik andmestik kaasatud perekonnanimedest.

¹⁰⁴ RA, EAA.1212.1.74; EAA.1212.1.75; EAA.1212.1.76; EAA.1212.1.78; EAA.1212.1.79; EAA.1864.2.VIII-77; EAA.1864.2.VIII-78; EAA.1864.2.IX-48; EAA.1864.2.IX-50; EAA.1864.2.X-105.

¹⁰⁵ RA, EAA.1864.2.VIII-74; EAA.1864.2.VIII-75; EAA.1864.2.IX-48; EAA.1864.2.X-100.

¹⁰⁶ Vt lisa 1. See hõlmab ka nimesid, mida esines vähem kordi.

2.1. Perekonnanimede areng kirikuraamatutes

Jõelähtme kihelkonna personaalraamatutesse ilmuvad perekonnanimed 1829. aastal, kui kohalik pastor Gustav Heinrich Schüdlöffel on kasutusele võtnud kihelkonna mandriosas uue personaalraamatu, kuhu kandis sisse ka esimesed perekonnanimed¹⁰⁷. Perekonnanimesid on Schüdlöffel koguduseliikmetele andnud 1831. aastani, kaasaarvatult¹⁰⁸. Esmalt vaadeldakse meetrikaraamatus perekonnanimede kasutamist 1829.–1833. aastani, mõistmaks millisel määral pastor perekonnanimesid igapäevaselt kasutama hakkas. Alapeatüki teine pool keskendub personaalraamatutes toimunud arengutele.

Perekonnanimede esinemine kirikumeetrikates

Jõelähtme koguduse aastate 1822–1850 meetrikaraamatus on perekonnanimed üles täheldatud alates 1829. aastast. Siinkohal on analüüsitud kõiki meetrikasse kantud perekonnanimega isikuid vahemikus 1829–1833, kuna alates 1834. aastast on suurem osa Jõelähtme kihelkonna elanikke kantud hingeloendisse perekonnanimedega. Kui meetrikate analüüsis on kajastatud vähem kui seitse perekonnanimega sündmust aasta kohta, on välistatud vabade inimeste nimed, kuna neil olid perekonnanimed varem olemas. Vabade inimestel all on mõeldud inimesi, kes said isikliku vabaduse enne 1816. aastat. Saadud andmed on esitatud tabelis 1.

Sünnimeetrikasse ilmuvad üksikud perekonnanimed 1829. aastal, kuid need kuulusid vabadele inimestele¹⁰⁹. Esimesed perekonnanimega talupojad ilmuvad sünnimeetrikasse 1830. aasta alguses, esimesena kandes 16 (lapse isa *Laulo Jaan Pihlakas*)¹¹⁰. Lapse isa perekonnanimi kajastub ka personaalraamatus, mis on sinna märgitud samal ajal¹¹¹. Perekonnanimesid on lapsevanemate lahtrisse hakatud rohkem kandma 1830. aasta teisest poolest¹¹².

Surmameetrikatesse ilmub esimene perekonnanimi 1830. aasta alguses, tegu on vaba inimesega¹¹³. Sama aasta teises pooles kajastub meetrikas juba rohkem perekonnanimega sissekandeid. 63. kandes toodud perekonnanimi esineb ka samal aastal koostatud personaalraamatus¹¹⁴.

¹⁰⁷ Vt nt RA, EAA.1212.1.74:5, L 2.

¹⁰⁸ Nt Nehatu mõisa talupojad said perekonnanime 1831. aastal RA, EAA.1212.1.74, L 29p–31.

¹⁰⁹ RA, EAA.1212.1.69:43, lk 80.

¹¹⁰ RA, EAA.1212.1.69:46, lk 86.

¹¹¹ RA, EAA.1212.1.74:12, L 9p.

¹¹² RA, EAA.1212.1.69:47, lk 89.

¹¹³ RA, EAA.1212.1.69:160, lk 311.

¹¹⁴ RA, EAA.1212.1.69:161, lk 313; RA, EAA.1212.1.74:92, L 90p.

1829. aastal ilmus esmakordselt perekonnanimega isik ka abielude loetellu. 1829. aastal astus abiellu *Jürri Lambut* (vaba inimene)¹¹⁵. Esimene perekonnanime kandev talupojaseisusest laulatatud talupoeg ilmub abielumeetrikasse 1830. aasta juunis, mil abiellusid *Jaan Wälli* ja *Liso*¹¹⁶. Jaani perekonnanimi, mis oli talle pandud sama aasta algul, kajastub ka personaalraamatus.¹¹⁷

Leeritatute nimekirja kantakse esimesed perekonnanimedega isikud 1830. aastal¹¹⁸. 1830. aasta novembris leeritati *Jürri Kuusk*, kelle perekonnanimi on ära märgitud ka eelnenud aasta juulis personaalraamatus¹¹⁹.

Nagu nimetatud näited tõendavad, olid perekonnanimed enne meetrikasse kandmist üles täheldatud personaalraamatutes. Allolevas tabelis on välja toodud perekonnanimedega registreeritud kannete arv võrreldes kõikide kannetega. Sellest järeldub, et perekonnanimedega kasutamine kõikides kirikuraamatutes koheselt ei alanud, kuigi 1833. aastaks ulatus perekonnanimedega kannete osa sünnimeetrikas pooleni, abielumeetrikas üle poole, surmameetrikas ja leeritatute nimekirjas 40% ligi.

*Tabel 1. Perekonnanime esinemine Jõelähtme koguduse meetrikaraamatutes 1829–1833.*¹²⁰

PEREKONNANIMED KIRIKUMEETRIKAS		Kannete arv	Perekonnanimega kandeid	Perekonnanimega kandeid (%)
Sünnid	1829	175	6	3
	1830	164	30	18
	1831	182	84	46
	1832	171	79	46
	1833	164	73	45
Surmad	1829	113	0	0
	1830	129	27	21
	1831	135	35	26

¹¹⁵ RA, EAA.1212.1.69:213, lk 411.

¹¹⁶ RA, EAA.1212.1.69:214, lk 412.

¹¹⁷ RA, EAA.1212.1.74:27, L 25.

¹¹⁸ RA, EAA.1212.1.69:239, lk 458–459.

¹¹⁹ RA, EAA.1212.1.69:239, lk 459; RA, EAA.1212.1.74:50, L 47p.

¹²⁰ RA, EAA.1212.1.69.

	1832	117	35	30
	1833	131	55	42
Abielud	1829	36	1	3
	1830	41	13	17
	1831	27	11	41
	1832	26	20	77
	1833	21	11	52
Leeritatud	1829	105	0	0
	1830	83	20	24
	1831	64	27	42
	1832	71	27	38
	1833	77	30	39

Perekonnanimede areng personaalraamatutes

Personaalraamatusse on kogudusse kuuluvad inimesed kantud mõisate ja talude kaupa. Perekonnanimed, mida pastor on perele andnud, on üldiselt kirjutatud perepea nime taha, aga on ka juhtumeid, kus perekonnanimi on kirja pandud tühja lahtrisse. Alati ei ole võimalik aru saada, kas see vajadus on tekkinud ruumipuudusest. Schüdlöffeli poolt kasutusele võetud perekonnanimed on üsna eripalgelised, kuid põhiliselt eestikeelsed. Need on tuletatud talunimest või on kasutatud loodusest või mõnest teisest algupärast tulenevaid nimesid. Analüüsitavatest perekonnanimedest on talu nimest tuletatud 30 (38%) perekonnanime ja muu algupäraga on 50 (62%) nime¹²¹.

Tabel 2. PR29-s esinevaid talunimest tuletatud perekonnanimesid.¹²²

Talunimi	Perekonnanimi
<i>Matso</i>	<i>Matsomäe</i>
<i>Liwa</i>	<i>Liwamäggi</i>
<i>Jüssi</i>	<i>Jüssi</i>

¹²¹ Vt tabel 2 näiteid talu nimedest tuletatud perekonnanimede puhul.

¹²² RA, EAA.1212.1.74.

<i>Kure Jani ~ Kurrepere</i>	<i>Kurg</i>
<i>Eskomäe</i>	<i>Eskomäggi > Koppel (al ca 1835)</i>
<i>Enni</i>	<i>Lipa</i>

Enamus (65) perekonnanimedest ei muutunud PR29-s. Kostivere ja Rummu mõisate perekonnanimed ei muutunud üldse (19 nime). PR29-s on muutunud 15 perekonnanime. Muutusi saab jagada kolme kategooriasse. Seitsme nime puhul on muutunud nime tähendussisu täielikult. Vana perekonnanimi on maha tõmmatud ning uus nimi on lisatud vabasse kohta (*Wälli > Maisa*). Kolmel nimel on säilinud nime algus, maha on kriipsutatud vaid nime lõpp (*Sillamäggi > Sillam*). Ülejäänud viie perekonnanime lõpuosa on korrigeeritud, muutus nimelõpp *-mägi* kujule *-mäe*.¹²³

Tabel 3. Näited perekonnanime muutusest PR29-s.¹²⁴

Perekonnanimi alguses	Perekonnanimi pärast
<i>Wöllumäggi</i>	<i>Wöllumäe</i>
<i>Eskomäggi</i>	<i>Koppel</i>
<i>Wälli</i>	<i>Maisa</i>
<i>Sillamäggi</i>	<i>Sillam</i>
<i>Mäeperre</i>	<i>Klement</i>

Kui võrrelda PR39 perekonnanimesid PR29 omadega, siis suuri muutusi toimunud ei ole. Väiksemaid muutusi on ortograafias, peamiselt seotuna topelttähtede tekkimise ja kadumisega¹²⁵. Vaid kahe nime puhul 80 on näha muutust, mis ei tulene ortograafiast (*Katkomäggi > Katkomäe* ja *Wöllumäe > Wöllumäe*). Ülejäänud 78 perekonnanime korral on nende aluskääne ja tähendussisu jäänud samaks.

¹²³ Vt lisa 1 näiteid perekonnanimede muutusest.

¹²⁴ RA, EAA.1212.1.74.

¹²⁵ Vt tabel 4 ja lisa 1.

Tabel 4. Näiteid perekonnanimede muutusest PR29 ja PR39 võrdluses.¹²⁶

Perekonnanimi PR29-s	Perekonnanimi PR39-s
<i>Karila</i>	<i>Karrila</i>
<i>Nigolas</i>	<i>Nigolass</i>
<i>Wäljaots</i>	<i>Wäljaotss</i>
<i>Proosallikass</i>	<i>Prooshallikass</i>
<i>Tell</i>	<i>Tel</i>

Ühel perekonnanimel toimub nime lõpu *-mägi* muutumine PR39-s *mäe*-lõpuliseks nimeks. Nii on PR29-s esinev nimi *Katkomäggi* PR39-s hoopis *Katkomäe*. Lisaks on muutunud PR29-s esinev perekonnanimi *Remmeld* uues raamatus kujule *Remmelt* ja *Wöllumäe* PR39-s kujule *Wöllamäe*. Ülejäänud PR29-s sisse viidud muudatused on kinnitunud PR39-s¹²⁷.

Tabel 5. Näiteid algselt mägi-lõpuliste perekonnanimede muutusest PR29-s ning nende kinnistumisest PR39-s.¹²⁸

Perekonnanimi PR29-s	Perekonnanimi PR39-s
<i>Kiwwimäggi</i> > <i>Kiwwimäe</i>	<i>Kiwwimäe</i>
<i>Rosemäggi</i> > <i>Rosemäe</i>	<i>Rosemäe</i>
<i>Pearnamäggi</i> > <i>Pearnamäe</i>	<i>Pearnamäe</i>
<i>Sillamäggi</i> > <i>Sillam</i>	<i>Sillam</i>
<i>Matsomäe</i> > <i>Matsom</i>	<i>Matsom</i>

Aastakümnete kestel on nimede tähendussisu enamasti samaks jäänud. Suurim muutus, mis antud andmestiku puhul on tuvastatav, seostub uue kirjaviisi kasutusele võtmisega PR53-s. PR53-s on uuest kirjaviisist tulenevalt perekonnanimede kirja pilt muutunud häälduspäraseks. Schüdlöffel läks uuele kirjaviisile üle 1844. aastal¹²⁹.

¹²⁶ RA, EAA.1212.1.74; EAA.1212.1.75.

¹²⁷ Vt tabel 5 ja lisa 1.

¹²⁸ RA, EAA.1212.1.74; EAA.1212.1.75.

¹²⁹ Vt peatükk 1.5.

PR53-st alates on isikud personaalraamatus üles märgitud tähestikulises järjekorras ühe mõisa piires, mitte enam külade ja talude kaupa. Sealhulgas on kõik eelnevalt *mäe*-lõpulised nimed muutunud *mägi*-lõpulisteks. PR53-s on perekonnanimi *Wöllumäe* muudetud kujule *Wölumägi*. Võimalik, et pastor on nime muutnud algupäraseks, mis kajastub PR29-s. Eelnevates personaalraamatutes nimena *Sambul* esitatud perekonnanime on uues raamatus kirjutatud nimena *Samp*. Sealhulgas on sulgudesse lisatud eelmine perekonnanimi. Võimalik, et see on taotluslik, vältimaks probleeme erinevates allikates oleva teabe vahel. Samuti on näha muutust perekonnanimes *Enniko*, mis alates PR53-st on *Annik*. Kahe viimase perekonnanime puhul (*Samp* ja *Annik*) pole muutuse põhjus arusaadav.¹³⁰

Tabel 6. Näiteid perekonnanime muutusest PR53-s võrreldes PR39-ga.¹³¹

Perekonnanimi PR39-s	Perekonnanimi PR53-s
<i>Wahher</i>	<i>Waher</i>
<i>Rosemäe</i>	<i>Roosemägi</i>
<i>Pusep</i>	<i>Puusep</i>
<i>Prooshallikass</i>	<i>Prooshallik</i>
<i>Paio</i>	<i>Paju</i>
<i>Otsa</i>	<i>Otss</i>

PR53 kasutamise ajal suri pastor Schüdlöffel. Pärast Schüdlöffeli surma jätkas pastor Woldemar Friedrich Kentmann perekonnanimesid muutmata PR53 kasutamist, lahkudes ametist uut raamatut kasutusele võtmata. Mõistmaks, kas ülejäämine Jõelähtme koguduse pastor Paul Loppenowe jätkas samade perekonnanimedega kasutamist või asus neid muutama, on võrdlusesse kaasatud ajavahemikul 1867–1879 kasutusel olnud personaalraamatud. Allikate võrdlusest ilmnes, et suuri muutusi perekonnanimedes ei toimunud. Erinevus on märgatav vaid kahe nime puhul. Perekonnanimi *Määpää* on Loppenowe üles märkinud kujul *Mäepea*. Veel Schüdlöffeli ajal alustatud PR53-s on nimi *Annik* PR67-s märgitud kujul *Aennik*. Enne uue kirjaviisi kasutusele võttu (PR39-s) on sama perekonnanimi olnud *Enniko*. Loppenowe tehtud muutusi ei ole personaalraamatu põhjal võimalik seletada.¹³²

¹³⁰ Vt tabel 6 ja lisa 1.

¹³¹ RA, EAA.1212.1.75; EAA.1212.1.76.

¹³² Vt lisa 1.

Kokkuvõtvalt on Jõelähtme koguduse kirikuraamatute põhjal võimalik väita, et Jõelähtme kirikukihelkonnas hakati perekonnanimesid panema alates 1829. aastast. Esimesena kirjutati nad personaalraamatusse, mida koostati külahaaval mitme aasta jooksul. Seal kasutusele võetud nimesid kasutati ka meetrikaraamatutes. PR29-s muudeti hiljem 15 nime. PR39-s kinnistusid eelmise personaalraamatu muutused, vaid kolmel nimel on näha muutust alles selles allikas. Pastor Schüdlöffel võttis PR53-s ka perekonnanimede puhul kasutusele uue kirjaviisi, mis tõi kaasa muutuse nende kirjepildis. Vaid kolmel nimel 80 oli muutunud nime tähendussisu (*Wöllamäe* > *Wölumägi*, *Sambul* > *Samp* ja *Enniko* > *Annik*). Kirikuraamatute võrdlusesse kaasati ka Jõelähtme koguduse ülejärgmise pastori poolt alustatud personaalraamat. Selles materjalis nime tähendussisu ei muutunud, kuid muutus üks nimi ortograafiliselt (*Annik* > *Aennik*).

2.2. Perekonnanimede areng hingeloendites

Käesolevas alapeatükis analüüsitakse kolme hingeloenduse ja perekonnanimede paneku raamatu andmeid. Nagu allikate tutvustuses kirjeldatud, pole Jõelähtme kihelkonnas siin uuritavatest mõisatest vaid kahe puhul talupoegade perekonnanimed 1834. aasta hingeloendis kajastatud¹³³. Tegu on Jägala ja Nehatu mõisaga, mis hõlmavad kokku 20 nime. Rummu mõisa perekonnanimede uurimiseks on kasutatud Kuusalu kihelkonna hingeloendeid, kuna mõis kuulus Kuusalu halduskihelkonda.

HL34 ja PN35 võrdluses erinevad nimed ortograafiliselt, mitte tähendussisu poolest. Ortograafiline erinevus on loomulik, kuivõrd tollal puudusid kindlad kirjareeglid.¹³⁴

Tabel 7. Näiteid perekonnanimede erinevustest Jõelähtme kihelkonna HL33 ja PN35 vahel.¹³⁵

Perekonnanimi HL34-s	Perekonnanimi PN35-s
<i>Küllaots</i>	<i>Kullaotz</i>
<i>Kiwimeh</i>	<i>Kiwimäh</i>
<i>Küt</i>	<i>Kutt</i>
<i>Petrimäe</i>	<i>Petrimaeh</i>
<i>Toppi</i>	<i>Topi</i>

¹³³ Vt peatükk 1.3.

¹³⁴ Vt tabel 7 ja lisa 1.

¹³⁵ RA, EAA.1864.2.VII-77; EAA.1864.2.VII-78.

PN35 ja HL50 vahelises võrdluses suuri muutusi nimede kujus pole. Kahe nime puhul on näha arengut, mida nägime ka eelmises alapeatükis *mäe*-lõpuliste perekonnanimede puhul. Perekonnanimed *Koplimae* ja *Petrimaeh* on HL50-s *Koplimäggi* ja *Petrimäggi*. Mõlemad näited on Maardu mõisast. Teiste mõisate *mäe*-lõpulised perekonnanimed pole muutunud.¹³⁶

HL58-s on perekonnanimed võrreldes kaheksa aasta taguse hingeloendiga samakujulised. Muutused on vaid kirjapildis, mis võib olla tingitud ülesmärkija kirjaviisist. HL50-s toimunud muutused on üle kandunud ka HL58-sse.¹³⁷ Ühe nime puhul, mis valimisse ei sattunud, on võimalik näha suuremat muutust: perekonnanimi *Sepp* (Kostivere mõis) muutus *Seppamiks*. Hingeloendite põhjal ei ole võimalik sellise muutuse põhjust tuvastada.¹³⁸

Kokkuvõtvalt võib väita, et hingeloendites perekonnanimede tähendussisu ei muutu, vaid esineb ortograafilisi erinevusi. Lisaks muutusid HL50-s vaid kahe perekonnanime lõpud. Varasemalt *mäe*-lõpulised nimed (*Petrimaeh* ja *Koplimae*) olid HL50-s *mägi*-lõpulised. Valimiväliselt leiti ühe perekonnanime muutus HL58-s. Hingeloendites jäid perekonnanimed sama tähendussisuga.

2.3. Perekonnanimede võrdlus personaalraamatutes ja hingeloendites

Käesolevas alapeatükis võrreldakse kronoloogiliselt perekonnanimede arengut kahe allikaliigi põhjal. Alapeatükis 2.1. uuriti perekonnanimede arengut personaalraamatutes, mille põhjal sai väita, et perekonnanimesid hakati Jõelähtme koguduse pastori poolt panema kuus aastat enne, kui seda seadusega nõuti. 81% perekonnanimedest, mis 1829. aastast kuni 1831. aastani pandi, ehk 65 nime kajastuvad ka PN35-s, osa nendest ka HL34-s, seda ka Kuusalu halduskihelkonda kuuluva Rummu mõisa talupoegade puhul. 15 (19%) perekonnanime on muutuse läbi teinud PR29-s. PR29 ja HL34 analüüsis selgus, et kahe allika peamine erinevus seisneb ortograafias. Alapeatükis 2.1. mainitud 15 perekonnanime puhul, mida pastor PR29-s muutis, on HL34

¹³⁶ Vt lisa 1.

¹³⁷ Vt samas.

¹³⁸ Vt samas 45. positsioonil olev nimi. Perekonnanimi *Sep* ei kasutatud uurimuse osas, kuna selle pere viimane esindaja suri enne 1858. aastat.

jõudnud nime hilisem versioon. Tõenäoliselt on tegu pastoripoolse hingeloendite kontrollimise käigus leitud erinevustega, mis on tema poolt ka personaalraamatutesse üle kantud.¹³⁹

Tabel 8. Näiteid perekonnanimedest Jõelähtme kihelkonna PR29-s ja PN35-s.¹⁴⁰

Perekonnanimi PR29-s	Perekonnanimi PN35-s
<i>Kiwwimäggi > Kiwwimäe</i>	<i>Kiwimäh</i>
<i>Sillamäggi > Sillam</i>	<i>Sillam</i>
<i>Eskomäggi > Koppel</i>	<i>Koppel</i>
<i>Raja</i>	<i>Raja</i>
<i>Otsa</i>	<i>Otza</i>
<i>Pitkpöld</i>	<i>Pikpöld</i>

PR39 ja HL50 võrdluses pole nimede tähendussisus suuri muutusi märgata. Muutusi esines ortograafias. Kahe Maardu mõisa perekonnanime *Koplimae* ja *Peetrimaeh* puhul on näha, et hingeloendis on need muutunud *mägi*-lõpulisteks perekonnanimedeks. PR53 ja HL50 vaheline erinevus on kirjaviisist sõltuv. Jõelähtme koguduse pastor Gustav Heinrich Schüdlöffel on 1853. aastal alustatud personaalraamatus võtnud ka perekonnanimede puhul kasutusele uue kirjaviisi. Sealhulgas on pastor kõik varasemalt *mäe*-lõpulised perekonnanimed PR53-s muutnud *mägi*-lõpulisteks. Nii on näiteks perekonnanimi *Jagomäe* (hingeloendis *Jagomäh*) muudetud nimeks *Jaagumägi*. Schüdlöffel on PR53-s muutnud kolme nime tähendussisu. Perekonnanimi *Enniko* (hingeloendis samal kujul) on muudetud kujule *Annik* ja perekonnanimi *Sambul* (hingeloendis *Sambul*) on muutunud nimeks *Samp*. Perekonnanimele *Samp* on sulgudesse märgitud ka eelnev nimekuju. Võimalik, et sellega püüdis Schüdlöffel vältida võimalikke segadusi erinevate dokumentide vahel. Lisaks muutis Schüdlöffel perekonnanime *Wöllumäe* (hingeloendis *Wollama*) PR53-s kujule *Wölumägi*.¹⁴¹

HL58 ja samal ajahetkel kasutusel olnud PR53 vahel esinevad samasugused erinevused. Kui Jõelähtme koguduse personaalraamatus oli kasutusele võetud uus kirjaviis, siis hingeloendites see kasutamist ei leidnud, mis on põhiliseks erinevuseks nende kahe allika puhul. Sealt alates on enamus perekonnanimedel hingeloendites ja kirikuraamatutes erinev ortograafiline kuju.

¹³⁹ Vt tabel 8 ja lisa 1.

¹⁴⁰ RA, EAA.1212.1.74; RA, EAA.1864.2.VII-78.

¹⁴¹ Vt lisa 1.

Teiseks suuremaks erinevuseks on *mägi-* ~ *mäe*-lõpuliste perekonnanimede kasutus. Hingeloendites on *mäe*-lõpulised nimed esitatud eelnevate hingeloenditega samal kujul, kuid uue personaalraamatu kasutuselevõttuga muutusid *mäe*-lõpulised perekonnanimed *mägi*-lõpulisteks.¹⁴²

Pastor Paul Loppenowe ajal kasutusele võetud PR67-s on perekonnanimed esitatud eelmise personaalraamatuga võrreldes suuresti samal kujul, erinevus esineb vaid kahe nime puhul. Perekonnanimi *Mäepää* on PR67-s kujul *Mäepea* ja perekonnanime *Annik* on uues personaalraamatus kujul *Aennik*¹⁴³. Seega on uue pastori personaalraamatus esinevad erisused minimaalsed, mistõttu saab väita, et erinevused kahe erineva allikaliigi vahel seisnevad kirjaviisis.¹⁴⁴

Kokkuvõtvalt võib järeldada, et enamus PR29-s antud perekonnanimedest kajastuvad 1834. aasta hingeloendis ja 1835. aasta perekonnanimede raamatus. Vähemus (15/80) perekonnanimedest, mida hingeloenduse materjalidesse ei kantud, muudeti personaalraamatus. PR39 ja HL50 vaheline erinevus seisneb üldiselt ortograafias. Vaid kahel nimel on HL50-s lõpp muutunud: *mäe-* > *mägi*-lõpuliseks. HL58-s ja PR53-s kasutati erinevaid kirjaviise, seetõttu on materjalides esitatud perekonnanimede kirjpilt erinev. Sealhulgas on PR53-s kõik varem *mäe*-lõpulised perekonnanimed muudetud *mägi*-lõpulisteks. Mõnel PR53-s esitatud perekonnanimel on muutunud tähendussisu. HL58-s ja PR67-s on perekonnanimedel kirjaviisist sõltuvad erinevused.

Analüüsiga selgus, et Jõelähtme kihelkonnas võeti perekonnanimed kasutusele alates 1829. aastast, mil neid hakati pastor Schüdlöffeli poolt kandma uude personaalraamatutesse. Analüüsitud 80 perekonnanimest 65 kajastub ka PN35-s. Maardu, Kostivere, Jõelähtme, Saha, Rummu ja Ülgase mõisate perekonnanimed kajastuvad juba HL34-s. Ülejäänud 15 nime on perekonnanimede paneku raamatus erinevad, kuid neid on PR29-s hilisemalt vastavaks muudetud. Personaalraamatuid analüüsides leiti suuremad muutused PR53-s, kus pastor Schüdlöffel on kasutusele võtnud uue kirjaviisi. Sellest personaalraamatust alates on

¹⁴² Vt lisa 1.

¹⁴³ Vt võrdluseks Jõelähtme koguduse personaalraamatut (1867–1879) RA, EAA.1212.1.78:15, L 10p ja Jõelähtme kihelkonna hingeloendit (1858) RA, EAA.1864.1.X-105:276, L 285p.

¹⁴⁴ Vt lisa 1.

perekonnanimed hingeloendite ja personaalraamatute võrdluses eri kirjapildiga. Hingeloendite analüüsis selgus, et uuritud materjalides perekonnanimeses suuri muutusi ei toimunud.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli uurida Jõelähtme kirikukihelkonna kaheksa mõisa perekonnanimede arengut aastail 1829–1879 koostatud hingeloendite ja personaalraamatute põhjal. Töö käigus otsiti vastust hüpoteesile, mille kohaselt võis Jõelähtme koguduse pastor Gustav Heinrich Schüdlöffel talupoegadele perekonnanimed panna varem, kui seda Eestimaa kubermangus määrustega nõuti. Sellest tulenevalt olid töö uurimisküsimused – millal ilmusid perekonnanimed eri kirikuraamatutesse, kas need nimed kandusid ka hingeloenditesse, millisel määral nimed muutusid, kas muutused olid üldised või erinesid mõisati ja milles hilisemad muutused perekonnanimedes seisnesid.

Uurimuse esimene peatükk annab ülevaate perekonnanimede arenguloost Euroopas ja Eesti naabermaades. Samuti antakse ülevaate Eesti perekonnanimede ajaloost alates vastavate andmete tekkimisest kuni 19. sajandi lõpuni. Konteksti mõistmiseks uuritakse põgusalt ka Jõelähtme kihelkonna ajalugu ning kohalike pastorite tausta ja tegevust, mis on vajalik teave perekonnanimede tekke analüüsimiseks. Töö teine peatükk keskendub konkreetsemalt uurimuse aluseks olnud valimi analüüsile, et leida vastuseid esitatud küsimustele. Valimiks kujunes 80 perekonnanime kaheksast uuritud mõisast. Töö lisadesse paigutatud tabelisse on koondatud info valimisse kuulunud perekonnanimede kohta üldisena. Lisadesse on lisatud Jõelähtme kihelkonda illustreeriv foto.

Töös esitatud uurimisküsimustele saadi järgnevad vastused. Analüüsi tulemustele tuginedes võib väita, et Jõelähtme koguduse pastor Schüdlöffel kandis Jõelähtme koguduse talupoegade perekonnanimed personaalraamatusse (1810–1853) hiljemalt kolm aastat varem, kui seda nõudis vastav seadusakt. Tegemist on ühe esimese teadaoleva kihelkonnaga Eestimaa kubermangus, kus pastor on andnud perekonnanimed ning esimene, kus seda tehti enne vastava määruse rakendumist. Kuigi Eestimaa kubermangu talurahvas vabastati 1816. aastal, rakendus perekonnanimesid nõudev seadusakt 1834. aastal. Sealhulgas leiti analüüsi käigus, et 81% (65) perekonnanimedest, mida pastor personaalraamatusse kandis, kajastuvad 1835. aastal koostatud perekonnanimede paneku raamatus ja paljud ka aasta varasemas hingeloendis. Need nimed erinevad ortograafiliselt, kuid mitte tähendussisult. Ainult Kostivere ja Rummu mõisate perekonnanimed on täielikult hingeloenduse materjalidesse kantud sama-tähendussisulisena. Ülejäänud 19% osas oli pastor teinud kirikuraamatutes korrekture. Seega on Jõelähtme kihelkonnas perekonnanimed olnud kasutusel juba enne 1834. aastat.

Perekonnanimede hilisem muutus on märgatav nii hingeloendites kui kirikuraamatutes. Hingeloendites toimus muutusi vähem. Analüüsitud hingeloendites on perekonnanimede ortograafia erinev. IX (1850) hingeloenduse materjalides on muutunud kaks *mäe*-lõpulist perekonnanime *mägi*-lõpuliseks. Personaalraamatutes kajastuvad muudatused on sagedasemad ning eriilmelisemad. Nii on 1839–1854 peetud personaalraamatus muudetud eelnenud personaalraamatus esitatud nimesid hingeloendi järgi. 1853–1867 peetud personaalraamatus, milles Schüdlöffel hakkas kasutama uut kirjaviisi, muutusid perekonnanimed häälduspärasemaks. Vaid kolmel nimel 80 on muutunud nime tähendussisu. Viimases analüüsitud personaalraamatus (1867–1879), mis koostati uue Jõelähtme pastori Paul Loppenowe ametiajal, perekonnanimede arengus suuri muutusi ei toimunud. Üldiselt on perekonnanimed on personaalraamatus rohkem muutunud, kui hingeloendites.

Hingeloendite ja personaalraamatute võrdluses kasutati kahte järjestikku dateeritud allikat. Esimese personaalraamatu ja 1835. perekonnanimede paneku raamatu võrdluses leiti 65 nime, mille aluskääne ja tähendussisu oli jäänud samaks ja 15 perekonnanime, mida oli muudetud. Perekonnanimede paneku raamatusse kantud 15 nime, mis erinesid personaalraamatus märgituga, olid muutunud kahel eristataval viisil. Esiteks erinesid nimede tähendussisu personaalraamatus ja hingeloenduse materjalides. Teine erinevus seisneb perekonnanime lõpu muutuses, mille osas on märgata kahte erinevat arengut. Esiteks võis personaalraamatusse kantud perekonnanime lõpus teatud osa ära jääda. Teiseks on *mägi*-lõpulised perekonnanimed perekonnanimede paneku raamatus esitatud *mäe*-lõpulistena. Hilisemalt on allikate võrdluses näha suurema erinevuse teket pastor Schüdlöffeli ajal, kui kasutusele on võetud uus kirjaviis. Alates sellest hetkest on valimisse kuulunud perekonnanimed personaalraamatutes esitatud sama tähendussisu, kuid häälduspärasema kirja pildiga, erinevalt hingeloendites kajastuvatest nimedest.

Analüüs lubab järeldada, et ka Eestimaa kubermangus osalesid pastorid perekonnanimede panekus. Käesolev uurimus pakub perspektiivi, et taolisi piirkondi võis Eestimaa kubermangus veelgi olla. Potentsiaalseteks uurimisteedeks võiksid olla järgmised küsimused. Esiteks võiks samade töös kasutatud allikate põhjal valimit suurendada ja uurida, kuidas perekonnanimed külades ja mõisates kordusid. Võimalik, et selle põhjuseks olid sugulussuhted, mida antud töös ei uuritud. Keeleteadlastele pakuks huvi ka perekonnanimede etümoloogiline analüüs. Oma roll võis olla ka Jõelähtme ja Kuusalu kihelkonna pastoriga vahelisel sugulus- ja sõprusidemetel, mida töös vaid põgusalt uuriti. Võimalik oleks uurida, kuidas

naaberkihelkonna pastorid on teineteist vastastikku mõjutanud. Perekonnanimedega seonduvatel teemadel on eripalgelist materjali, mida uurida.

Kasutatud allikad ja kirjandus

Arhiiviallikad

Rahvusarhiiv (RA)

EAA.1212.1.69 – EELK Jõelähtme kogudus. Kirikuraamat (1822–1850).

EAA.1212.1.74 – EELK Jõelähtme kogudus. Personaalraamat (1810–1853).

EAA.1212.1.75 – EELK Jõelähtme kogudus. Personaalraamat II (1839–1854).

EAA.1212.1.76 – EELK Jõelähtme kogudus. Personaalraamat III (1853–1867).

EAA.1212.1.78 – EELK Jõelähtme kogudus. Personaalraamat: Nehatu, Saha, Maardu, Ülgaste ja Kostivere (1867–1879).

EAA.1212.1.79 – EELK Jõelähtme kogudus. Personaalraamat: Jõelähtme, Rammussaar, Jägala, Rummu ja Prangli (1867–1879).

EAA.1216.1.18 – EELK Kuusalu kogudus. Kirikukroonika (1832–1923).

EAA.1216.2.4 – EELK Kuusalu kogudus. Personaalraamat (1823–1841).

EAA.1864.2.VIII-74 – Kuusalu kihelkonna hingeloendid (1834).

EAA.1864.2.VIII-75 – Kuusalu kihelkonna perekonnanimede panemise raamat (1835).

EAA.1864.2.VIII-77 – Jõelähtme kihelkonna hingeloendid (1834).

EAA.1864.2.VIII-78 – Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede panemise raamat (1835).

EAA.1864.2.IX-48 – Kuusalu kihelkonna hingeloendid (1850).

EAA.1864.2.IX-50 – Jõelähtme kihelkonna hingeloendid (1850).

EAA.1864.2.X-100 – Kuusalu kihelkonna hingeloendid (1858).

EAA.1864.2.X-105. – Jõelähtme kihelkonna hingeloendid (1858).

Kasutatud kirjandus

Aarma, Liivi (2007). *Põhja-Eesti vaimulike lühielulood 1525–1885*. Tallinn: G. ja T. Aarma Maja OÜ.

Eisen, Matthias Johann (1921). *Sugunimede tekkimine*. Eestlasele eesti nimi. Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetused, II, (9–15).

Hanks, Patrick. Parkin, Harry (2016). *Family Names*. Hough, Carole (Ed). The Oxford Handbook of Names and Naming. Oxford: Oxford University Press.

Henno, Kairit (2000). *Eesti priinimed : Jaani kihelkond*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Jõelähtme : teejuht rändajale ja koduloohuvilisele (2011). Aasmäe, Maarja. Pae, Taavi. Tamla, Toomas (toim). Jõelähtme: Jõelähtme Vallavalitus.

Jõelähtme kiriku kroonika II (2014). Puss, Fred (toim). Kättesaadav: maarakirik.ee/2019/userfiles/downloads/kroonika2.pdf, viimati kasutatud 8.05.2021.

Must, Aadu (2000). *Eestlaste perekonnaloo allikad*. Tartu: Kleio.

Must, Aadu (2015). *Perekonnaloouurija käsiraamat*. Tallinn: Hea lugu.

Paikkala, Sirkka (2004). *Se tavallinen Virtanen : Suomalaisen sukunimikäytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1921*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Palli, Heldur (1959). *Eesti isikunimedest Harju ja Järvemaal XVI sajandil*. Keel ja Kirjandus, nr 10, (595–608).

Plakans, Andrejs. Wetherell, Charles (2000). *Patrilineal, surnames, and family identity: A Case Study From the Russian Baltic Provinces in the Nineteenth Century*. The History of the Family, 5:2, (199–214). Kättesaadav: [https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/S1081-602X\(00\)00038-5](https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/S1081-602X(00)00038-5), viimati kasutatud 18.05.2021.

Prants, Hindrik (1937). *Minu elukäik : mälestusi ja pärimusi*. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.

Puss, Fred (2001). *Genealoogiahuvilised said akadeemilise õpiku*. Tuna, nr 1, (147–149).

Puss, Fred (2016). *Perekonnanimede uurimise piirkondlikke eripärasid*. Oma Keel, nr 1, (30–38).

- Puss, Fred** (2017). *Kirjaviisivahetus kirikuraamatutes*. Emakeele Seltsi aastaraamat, 63, (166–200).
- Puss, Fred** (2020). *Muuga või Kersna? Eesti rööpsete perekonnanimedete teke ja kadu*. ESUKA–JEFUL, 11–1, (43–85). Kättesaadav: <https://doi.org/10.12697/jeful.2020.11.1.03>, viimati kasutatud 16.05.2021.
- Puss, Fred** (2021). *Perekonnanimed*. Raplamaa 3. Inimene. Toimetaja Viio Aitsam. Raplamaa Omavalitsuste Liit. *Ilmumisel*.
- Pöldmäe, Julius** (1994). *I osa: Jõelähtme kihelkond*. Jõelähtme ajalooost. I–III.
- Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut** (1966a). *Perekonnanimedest ja nende uurimise ülesannetest*. Keel ja Kirjandus, nr 4, (226–231).
- Rajandi, Edgar. Tarand, Helmut** (1966b). *Meie perekonnanimedete liigitamisest ja seletamisest*. Keel ja Kirjandus, nr 7, (393–402).
- Reiman, Villem** (1898). *Haridusloolised pildid. IX. Kuidas meile priinimed pandi (I–III)*. Postimees 26.03.1898, nr 70; 27.03.1898, nr 71; 28.03.1898, nr 72.
- Ritsing, Richard** (1984). *Räpina perekonnanimedest*. Räpina radadel. Artiklid. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise komisjon, (159–161).
- Saar Evar** (2018). *Räpina perekonnanimed ja lisanimed*. Emakeele Seltsi aastaraamat, 64, (205–231). Kättesaadav: <https://dx.doi.org/10.3176/esa64.08>, viimati kasutatud 9.05.2021.
- Saareste, Andrus** (1934). *Pilk eesti nüüdseile perekonnanimedele*. Eesti Üliõpilaste Seltsi album, X, (84–100).
- Saareste, Andrus** (1935). *Eesti liignimedest varemalt, nüüd ja tulevikus*. Tallinn: Nimede eestistamise toimkonna kirjastus.
- Stafecka, Anna** (2019). *Latgalian surnames as a source of research in dialectology and language contact studies*. Dialectologia et Geolinguistica, 27/1, (35–50). Kättesaadav: <http://doi.org/10.1515/dialect-2019-0003>, viimati kasutatud 18.05.2021.
- Tagaväli, Jaan** (2021). *Ida-Harjumaa perekonnanimedete päritolust*. Eesti Muinsuskaitse Selts ja Eesti Genealoogia Selts : Aastaraamat 2020, (132–140).

Tiik, Leo (1987). *Perekonnanimede panekust Eestimaa talurahvale 1835. aastal*. Keel ja Kirjandus, nr 2, (83–88).

Traat, August (1978). *Uudiskilde Kanepi kultuuriloost*. Põlva rajoonis. Kodu-uurijate seminarkokkutulek 17.–20. augustini 1978. Artiklite kogumik. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise komisjon, (189–195).

Vahtre, Sulev (1973). *Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782–1858) : Ajaloolis-demograafiline uurimus*. Tallinn: Eesti Raamat.

Käsitirjalised materjalid

Hiio, Toomas (1991). *Jõelähtme kihelkonna asustus ja rahvastikuprotsessid 1726–1858*. Diplomitöö. Juhendajad: Herbert Ligi ja Priit Pirsko. Tartu Ülikool, üldajaloo kateeder.

Hiob, Jaan (1940). *Perekonnanimede panek Eestimaal, eriti Särevere vallas 1835. a.* Diplomitöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond.

Kont, Marika (1986). *Kanepi ja Urvaste kihelkonna perekonnanimede algupärast*. Diplomitöö. Juhendaja: Huno Rätsep. Tartu Riiklik Ülikool, Eesti keele kateeder.

Lokk, Anna Regina (2018). *Kiideva ja Sinalepa mõisa perekonnanimed*. Magistritöö. Juhendaja: Annika Hussar. Tallinna Ülikool, Humanitaarteaduste instituut.

Nurka, Kati (2010). *Perekonnanimede panek Petserimaal ja Narva-tagustes valdades 1921.–1923. aastal*. Bakalaureusetöö. Juhendaja Aigi Rahi-Tamm. Tartu Ülikool, filosoofiateaduskond, ajaloo ja arheoloogia instituut, uusima ajaloo õppetool.

Selli, Mare (1968). *Perekonnanimede panekust Eestis 1822.–1835. a.* Diplomitöö. Juhendaja Sulev Vahtre. Tartu Riiklik Ülikool, NSVL ajaloo kateeder.

Veebiresursid

Eesti mõisaportaali Jõelähtme kihelkond. Kättesaadav:

<http://www.mois.ee/kihel/joelahtm.shtml>, viimati kasutatud 12.05.2021.

Högman, Hans. *Swedish naming practices in earlier times, surnames*. Kättesaadav:

<http://www.hhogman.se/naming-practice-sweden.htm>, viimati kasutatud 10.05.2021.

Jacobs, Timothy. *Latvian names are more than just Janis.* Kättesaadav: <https://www.baltictimes.com/news/articles/6094/>, viimati kasutatud 10.05.2021.

Paikkala, Sirkka. *Från olika namnsystem till ett enhetligt släktnamnssystem i Finland.* Kättesaadav: <http://www.genealogia.fi/nimet/nimi31r.htm>, viimati kasutatud 11.05.2021.

Paikkala, Sirkka. *Surnames in Finland on the threshold of the new millennium.* Kättesaadav: <https://www.genealogia.fi/nimet/nimi82s.htm>, viimati kasutatud 11.05.2021.

Why did Latvians choose German surnames? Kättesaadav: <https://eng.lsm.lv/article/culture/history/why-did-latvians-choose-german-surnames.a374014/>, viimati kasutatud 10.05.2021.

Lisa 1. Jõelähtme kihelkonna perekonnanimed areng erinevates allikates¹⁴⁵

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50-s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s
1	Jõelähtme	Jõelähtme	Harjo	Küllaots	Küllaots	Kullaotz	Küllaots	Küllaots	Külaots	Küllaotz	Külaots
2			Juhhani	Kiwwimäggi > Kiwwimäe	Kiwimeh	Kiwimäh	Kiwwimäe	Kiwwimäh	Kiwimägi	Kiwwimäh	Kiwimägi
3			Kermo	Rosemäggi > Rosimäe	Rosimeh	Rosimeh	Rosemäe	Rosimäh	Roosemägi	Rosimäh	Roosemägi
4			Matso	Matsomäe > Matsom	Matsum	Matsum	Matsom	Matsum	Matsom	Matsum	Matsom
5			Möldri	Saemöldri > Saem	Saem	Saem	Saem	Saem	Saem	Saem	Saem
6			Sibbi	Wälli > Maisa	Maisa	Maisa	Maisa	Maisa	Maisa	Maisa	Maisa
7			Toma	Tomander	Thomander	Tomander	Tomander	Thomander	Toomander	Thomander	Toomander
8			Tönno	Jöggi	Joggi	Jögi	Jöggi	Jöggi	Jögi	Jöggi	Jögi
9		Manniva	Mäe	Mäggi	Meggi	Meggi	Mäggi	Mäggi	Mägi	Mäggi	Mägi
10			Mardi	Küt	Küt	Kutt	Küt	Kütt	Küt	Kütt	Küt
11			Simo-Jürri	Rohho	Rohho	Roho	Rohho	Roho	Roht	Roho	Roht
12			Wannamäe	Tamm	Tamm	Tamm	Tam	Tamm	Tam	Tamm	Tam

¹⁴⁵ Uurimuse lisa 1 paremaks arusaamiseks on personaalraamatute ja hingeloendite puhul kasutatud lühendeid. Allikate lühendid on leitavad lk 19. Kaldkirjas on perekonnanimed, mida ei kasutatud valimis. Halli taustaga lahtrites on andmed personaalraamatutest. Tabeli koostamiseks kasutatud allikad: RA, EAA.1212.1.69; EAA.1212.1.74; EAA.1212.1.75; EAA.1212.1.76; EAA.1212.1.78; EAA.1212.1.79; EAA.1864.2.VIII-74; EAA.1864.2.VIII-75; EAA.1864.2.VIII-77; EAA.1864.2.VIII-78; EAA.1864.2.IX-48; EAA.1864.2.IX-50; EAA.1864.2.X-100; EAA.1864.2.X-105

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s
13		Jõelähtme	Jago-Hallika	Hallik	Allika	Allika	Hallik	Allika	Hallik	Allika	
14	Külla kõrts		Jago			Jago		Jaagu			
15	Kihho		Mets								
16	Tönno		Keskülla								
17	Jägala	Jägala-Joa	Kubja Mikko	Rünkas		Rünkas	Rünkass	Rünkas	Rünggas	Rünkas	Rünggas ~ Rüngas
18			Mikko Toma	Ninepäe > Prööm		Pröm	Prööm	Pröm	Prööm	Pröm	Prööm
19			Mikko Toma	Karila		Karrila	Karrila	Karila	Karila	Karrila	Karila
20			Sukka Wannapere	Sukkamäe		Sukkamä	Sukkamäe	Sukkamae	Sukamägi	Sukkamae	Sukamägi
21			Sukka- Männiko	Männik		Mennik	Männik	Mennik	Männik	Mennik	Männik
22			Tuiso	Mit		Mitt	Mit	Mitt	Mit	Mitt	Mit
23			Wirrohaua	Pearnamäggi > Paernamäe		Pernamä	Pearnamäe	Pernamae	Pärnamägi	Pernama	Pärnamägi
24			Wöllumäe	Wöllumäggi > Wöllumäe		Wollama	Wöllumäe	Wolloma	Wölumägi	Wolloma	Volumägi
25			Tuiso	Tell		Tell	Tel	Tell	Tel	Tell	Tel

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s	
26		Jõesuu	Eriki ~ Mardi Eriki	Prantss		Pranz	Prantss	Pranz	Prantss	Pranz	Prants	
27			Herdo	Hert		Ert	Hert	Ert	Hert	Ert	Hert	
28			Klaukse	Wiikman		Wikmann	Wiikman	Wikmann	Wiikman	Wikmann	Wiikman	
29		Koila	Uetoa	Sillamäggi > Sillam		Sillam	Sillam	Sillam	Sillam	Sillam	Sillam	
30			Liwa	Liwamäggi		Liwamä	Liwamäe	Liwamae	Liiwamägi	Liwamae	Liiwamägi > Liiwmägi	
31			Lagri	Lagrikül		Lagrikül	Lagrikül	Lagriküll	Laagrikül	Lagriküll	Laagrikül	
32		Jägala-Joa	<i>Korjukse</i>	<i>Pearnamäggi</i> > <i>Paernamäe</i>		<i>Pernamä</i>	<i>Pernamäe</i>	<i>Pernamae</i>		<i>Pernamae</i>		
33			<i>Tuiso</i>	<i>Kork</i>								
34		Kostivere	Kostiranna	Hinno-Mihkili	Kasik	Kasick	Kasik	Kasik	Kasik	Kaasik	Kasik	Kaasik
35				Jago	Mäepäe	Maepae	Mäepäe	Mäepäe	Mäepäe	Mäepää	Mäepäe	Mäepea
36	Jürri Tönno			Roman	Roman	Roman	Roman	Rooman	Rooman	Rooman	Rooman	
37	Knudi			Knuut	Knuut	Knuut	Knuut	Knuut	Knuut	Knuut	Knuut	
38	Leppiko			Sep	Sep	Sep	Sep	Sepp	Sep	Sep	Sep	
39	Oia sauna			Leppik	Leppick	Leppik	Leppik	Leppik	Lepik	Leppik	Lepik	

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s
40		Parasmäe	Jüssi	Jüssi	Jüssi	Jüssi	Jüssi	Jüssi	Jüssi	Jüssi	Jüssi
41			Mardi Jani	Pusep	Pusep	Pusep	Pusep	Puusep	Puusep	Puusep	Puusep
42			Mihkel- Raudemäe	Raudsep	Raudsep	Raudsep	Raudsep	Raudsep	Raudsep	Raudsep	Raudsep
43			Niggola	Niggolas	Niggolass	Niggolass	Niggolass	Niggolas	Nigulas	Niggolas	Nigulas
44			Karro	Karro	Karro	Karro	Karro	Karro	Karu	Karro	Karu
45		Kostiranna	Jürri Tõnno	Sep	Sep	Sep	Sep	Sepp	Sep	Seppam	
46		Parasmäe	Likkase	Likas	Likas	Likas		Likas	Likas	Likas	Likas
47		Maardu	Rootsi-Kallavere	Arraka	Koplimäe	Koplimae	Koplimae	Koplimäe	Koplimäggi	Koplimägi	Koplimeggi
48	Kella			Kel	Kell	Kell	Kel	Kell	Kel	Kell	Kel
49	Mihkli Hanso			Rämmelgas	Remmelgas	Remmelgass	Rämmelgass	Remmelgas	Rämmelgas ~ Remmelgass	Remmelgas	Rämmelgas
50	Prantsi			Prantss	Prantz	Prantz	Prants	Prants	Prantss	Prants	Prants
51	Käspri			Käspri	Käspri	Kaespri	Käspri	Käspri	Käspri	Käspri	Käspri
52	Kigemäe			Otsa	Otza	Otza	Otsa	Otsa	Otss	Otsa	Ots
53	Kure		Kure Jani ~ Kurreperre	Kurg	Kurg	Kurg	Kurg	Kurg	Kurg	Kurg	Kurg

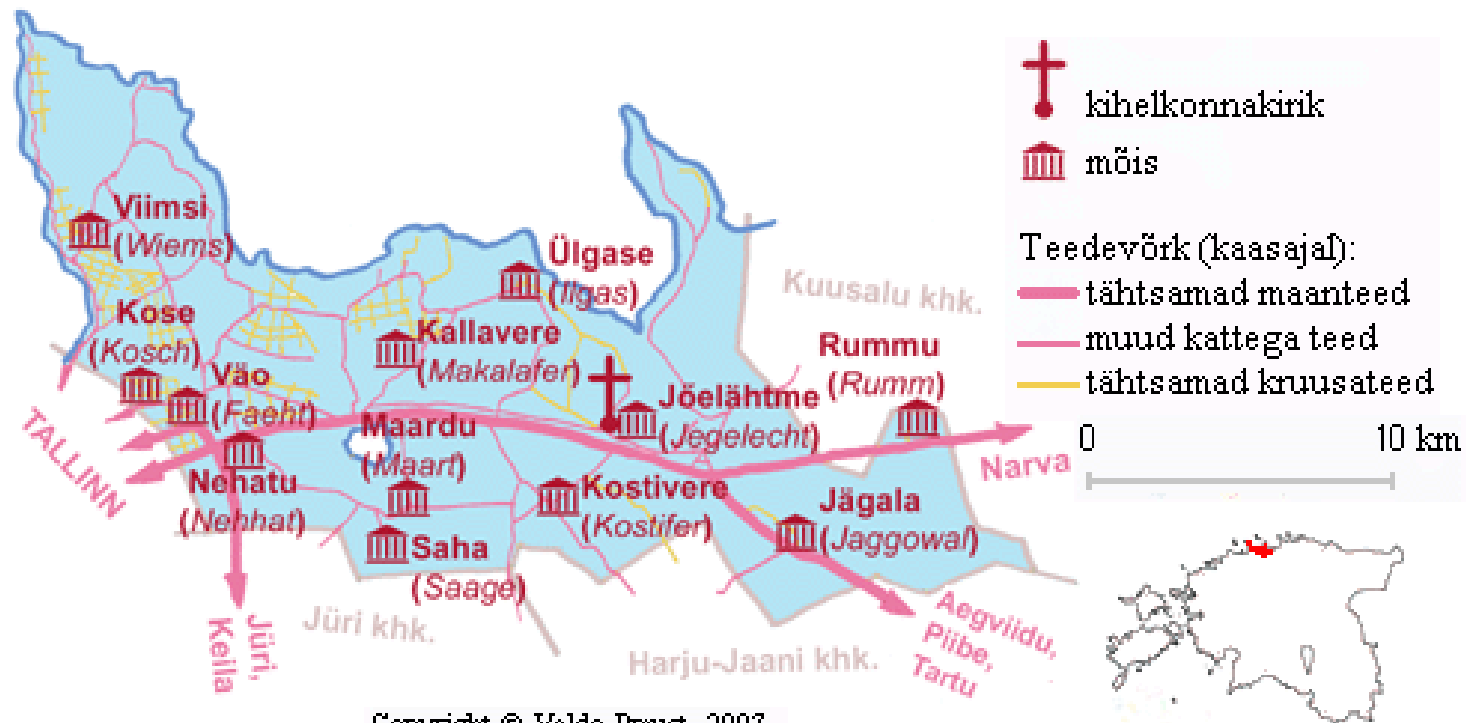
Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s
54			Arro Saun	Arronöm	Arronõmm	Arromoem	Arronöm	Arronöm	Arunöm	Arronöm	Arunöm
55		Liivamäe	Peetri	Peetrimäggi > Peetrimäe	Petrimäe	Petrimaeh	Peetrimäe	Petrimäggi	Peetrimägi	Petrimegggi	Peetrimägi
56		Leppneeme	Hire	Kraanpak	Kraanpak	Kranpak	Kraanpak	Kraanpak	Kraanpak	Kraanpak	Kraanpak
57			Jani	Raia	Raia	Raja	Raia	Raja	Raja	Raja	Raja
58		Võerdla	Esko	Eskomäggi > Koppel	Koppel	Koppell	Koppel	Koppel	Kopel	Koppel	Kopel
59		Kure	Andreke	Promm > Prommiko	Prommiko	Prommiko	Prommiko	Prommiko	Prommik		Prommik
60	Seppa- Allperre		Promm > Prommer	Prommer	Prommer	Prommer	Prommer	Prommer	Prommer		Prommer
61	Liiva		Liiv	Liiv	Liew	Liiv	Liiv				
62		Rootsi-Kallavere	Robo	Ronts							

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s	
63	Nehatu	Nehatu	Hanso	Wäljaots		Weljaots	Wäljaotss	Weljaotss	Wäljaotss	Weljaots	Wäljaots	
64			Kaldaalune	Mäeperre > Klemet		Klemet	Klemet	Klemet	Kleemet	Klemet	Klemet	
65			Kermo sauna	Sointka		Sointka	Sointka	Sointka	Sointka	Sointka	Sointka	Sointka
66			Reie sauna ~ Kermo	Mätlik		Mettlik	Mätlik	Metlik	Mätlik	Metlik	Metlik	Mätlik
67			Proosa	Proohallikass		Prosaallik	Prooshallikass	Prosaallik	Prooshallik	Prosaallik	Prooshallik	Prooshallik
68			<i>Hindreki</i>	<i>Rei</i>		<i>Rei</i>	<i>Rei</i>	<i>Rei</i>		<i>Rei</i>	<i>Rei</i>	<i>Rei</i>
69			<i>Loosauna</i>	<i>Lo</i>			<i>Lo</i>		<i>Loo (Lähker)</i>		<i>Loo (Lähker)</i>	<i>Loo (Lähker)</i>
70	Rummu	Ihasalu	Heigi	Ots	Otz	Otz	Otss	Otz	Otss	Ots	Ots	
71			Heigi Jago	Kasik	Kasik	Kasik	Kasik	Kasick	Kaasik	Kasik	Kaasik	
72			Maddikse	Wahher	Wahher	Wahher	Wahher	Wahher	Waher	Wahher	Waher	
73			Karri Saun	Liiw	Liiw	Liiw	Liiw	Liew	Liiw	Liew	Liiw	
74		Neeme	Kolli	Kallas	Kallas	Kallas	Kallas	Kallas	Kallas	Kallas	Kallas	
75			Laigari	Laigar	Laigar	Laigar	Laigar	Laigar	Laigar	Laigar	Laigar	
76			Mardi-Prantsi	Marten	Marten	Marten	Marten	Martin	Marten	Martin	Marten	
77	Olo		Oloper	Oloper	Oloper	Oloper	Oloper	Ooluper	Oloper	Ooluper		

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s
78		Ihasalu	Nöppiste	Kuusman	Kusman	Küzman	Kuusman				Kuusman
79	Käggala saun		Kallas > Sep	Sep	Sep		Sepp				
80	Nöppiste		Tisler								
81	Saha	Saha	Enni	Lipa	Lipa	Lipa	Lipa	Liepa	Liipa	Liepa	Liipa
82			Hallika	Keskülla > Paio	Pajo	Pajo	Paio	Pajo	Paju	Paijo	Paju
83			Hinriki	Pollimäe	Pollimäe	Pollimae	Pollimäe	Pollimäh	Pollimägi	Pollimäh	Pollimägi
84			Jago-Kasti	Enniko	Enniko	Enniko	Enniko	Enniko	Annik	Enniko	Aennik
85			Kersa	Sambul	Sambul	Sambul	Sambul	Sambul	Samp (Sambul)	Sambul	Samp (Sambul)
86			Metsakasti	Pitkpöld	Pikpold	Pikpöld	Pitkpöld	Pikpöld	Pitkpöld	Pikpöld	Pitkpöld
87			Mikko	Ots > Sep	Sepp	Sepp	Sep	Sepp	Sep	Sepp	Sep
88			Soldi ~ Jürri Hanso	Wain	Wain	Wain	Wain	Wain	Wain	Wain	Wain
89			Toppi	Toppi	Toppi	Topi	Toppi	Toppi	Topi ~ Top	Toppi	Top
90			Metsakasti	Tampel	Tampli	Tampli	Tampel	Tampli	Tampel	Tampli	Tampel
91			Abrama	Sahk > Sep			Sep				
92	Ülgase	Rebala	Saueaugo	Katkomäggi	Katkomäe	Katkomae	Katkomäe	Katkomäh	Katcumägi	Katkomae	Katcumägi
93			Jago Jani	Jagomäe	Jagomäe	Jagomae	Jagomäe	Jagomäh	Jaagumägi	Jagomae	Jaagumägi
94			Nairi	Nairimäe	Nairimäe	Nairimae	Nairimäe	Nairimäh	Nairismägi	Nairimae	Nairismägi

Jrk	Mõis	Küla	Talunimi PR29-s	Nimi PR29-s	Nimi HL34-s	Nimi PN35-s	Nimi PR39-s	Nimi HL50- s	Nimi PR53-s	Nimi HL58-s	Nimi PR67-s
95			Madikse	Rämmeld	Remmelt	Remmelt	Remmelt	Remmelt	Rämmeld ~ Rämmeld	Remmelt	Rämmeld
96			Suigo	Hawam	Hawam	Hawam	Hawam	Hawam	Haawam	Hawam	Haawam
97			Kebja	Nairimäe > Kaljo	Kaljo	Kaljo	Kaljo	Kaljo	Kalju	Kaljo	Kalju
98			Madikse	Murrakas	Murrakas	Murrakas	Murrakas	Murrakas	Murakas	Murrakas	Murrakas
99		Rebala	<i>Peärna</i>	<i>Peären</i>	<i>Pearen</i>	<i>Pearen</i>	<i>Peären</i>	<i>Päeren</i>			
100			<i>Tõnno</i>	<i>Toming</i>	<i>Toming</i>	<i>Toming</i>	<i>Toming</i>	<i>Tomming</i>			
101			<i>Uetoa</i>	<i>Kingur</i>	<i>Kingur</i>	<i>Kingur</i>	<i>Kingur</i>	<i>Kingur</i>			
102			<i>Saueaugo</i>	<i>Nairimäe</i>	<i>Nairimäe</i>	<i>Nairimae</i>		<i>Nairimäh</i>			
103			<i>Ohtro</i>	<i>Jagomäe</i>			<i>Jagomae</i>		<i>Jaagumägi</i>		
104			<i>Waino</i>	<i>Kerss</i>							
105			Ülgase mõis	<i>Amet: Kubjas</i>	<i>Pender</i>		<i>Pender</i>		<i>Pender</i>		
106		<i>Amet: Karjane</i>		<i>Mikkomäe > Mikkom</i>		<i>Mikkom</i>	<i>Mikkom</i>	<i>Mikkom</i>	<i>Mikkum</i>		

Lisa 2. Jõelähtme kihelkonna kaart

Jõelähtme kihelkond ja selle mõisad. Valdo Praust, 2007.

Allikas: Eesti mõisaportaal. Jõelähtme kihelkond. Kättesaadav <http://www.mois.ee/kihel/joelahtm.shtml>, 12.05.2021

Summary

The Development of Surnames of Jõelähtme Parish in the 19th Century

In 1816, peasants were liberated from serfdom in the Estonian province, and three years later, the same took place in the Livonian province. This caused peasants to get surnames, first in the Livonian province. Before that, in 1809, pastor of Kanepi parish (in the Livonian province) gave surnames to peasants in his congregation. In the Estonian province, liberated peasants received surnames in 1834/35 after the law of the Lutheran church in the Russian Empire was changed, which caused format changes in the register of parishioners. In 1834 due to changes in the register of parishioners, a regulation was announced that made it obligatory to give surnames to peasants.

This bachelor thesis focuses on the development of surnames in Jõelähtme parish from 1829 to 1879, analyzing tax registers and registers of parishioners. Surnames selected for analysis come from eight manors in the Jõelähtme parish. The paper examines whether the bestowal of surnames in Jõelähtme parish took place earlier than required by law. Parish registers are used to confirm the usage of surnames before 1835. In addition, it was investigated how the surnames were used in tax registers. Also, it was investigated how the surnames developed later until the 1870s.

To better understand the main topic of the thesis, the development of surnames is covered from ancient times, when only given names were in use, to the end of the 19th century, when laws started to require the use of surnames. Surname history of Estonia's neighbouring countries was investigated more closely, that includes Sweden, Finland, Latvia and Russia. Next, the development lines of surnames in Estonian areas were examined from the end of ancient times to the last decades of the 19th century.

In order to better acknowledge the development of surnames in the Jõelähtme parish, a short history of the parish has been given, also depicting the differences between the church and regional parishes. In the last part of that chapter, the local pastors and their biographies were investigated to understand the circumstances of giving of surnames in the Jõelähtme parish better.

In Jõelähtme parish, surnames were given earlier than required by the legislation. It happened between 1829 and 1831. At the same time, some of the surnames were written in the parish registers. 65 of the 80 surnames analyzed are included in the 1835 surname register, some of

them are also included in the 1834 tax register. There were differences between orthographic styles as, expected.

There are more changes in surnames in the registers of parishioners because the local pastor Gustav Heinrich Schüdlöffel has corrected some of the names after the official name-giving (19% of the analyzed names). Some of the changes are made in the next register of parishioners, which was introduced in 1839. In the next register of parishioners, which was introduced in 1853, the pastor started to use a new spelling style, which changed the spelling of the names. All of the surnames ending with the suffix *-mäe* 'hill-GEN' now ended with the suffix *-mägi* 'hill-NOM'. The original form of three of the analyzed names had also changed; the reason, however, cannot be found out. The next register of parishioners was made by the new local pastor, Paul Loppenowe, who mostly continued to use the same name forms from the last register of parishioners.

In the tax registers, there were fewer changes. Throughout the sources, the surnames have retained the meaning form, but the orthographic style has changed. In the 19th century, there were no definite orthographic rules, which is why the changes are understandable. Although in the 1850 tax register, the last part of the name has changed for two surnames from the Maardu manor. Outside the analysis, a complete change in one surname was discovered, but as to why it is difficult to say.

In the comparison of the tax registers and registers of parishioners significant changes were related to the changes in the register of parishioners after the surname register was introduced in 1835. It is possible that the local pastor wished to see the same style in different sources. The second big change was the two name endings in Maardu manor in the 1850 tax register. In the 1853 register of parishioners, the pastor started to use a new spelling style, and therefore, the original form of the three surnames changed. From that point onward, the names in tax registers and registers of parishioners were different. In the last register of parishioners, which was started by the new local pastor, P. Loppenowe, the surnames were written in the same spelling style as in the previous register of parishioners.

In the course of the bachelor's thesis, it was found that in the Jõelähtme parish, peasants were given surnames earlier than required by the respective regulation. This is one of the two cases known so far in the Estonian province and the only one where earlier surname bestowal took place.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Roland Rikolas (sünd 22.02.1999),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Jõelähtme kihelkonna perekonnanimede areng 19. sajandil“, mille juhendajad on Fred Puss ja Aigi Rahi-Tamm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Roland Rikolas

24.05.2021